№ 429

9-Y 781.35

דער

טויטע גאסט

דאש איז איינע וואהרע געשיכטע · וואש עש האט פאסירט אין דעם יאר טויזינד זיבין הונדערט זיבין אונ נייניציג אין דר בערימטע שטאט מאקאן · וואש איז אין פראנקרייך מיט איינעם אידעשען אבריסט (פאלקאוניק) יאזעף נארבוניע · עש האט זיא נאך ביז אהער קיינער גילעזין · ווייל זיא וואר נאך ניט גידרוקט גיוועזין · אונ ווער עש וויל קענען דיא וועלט · קען ער עש דער גיין פאר גאנץ ווייניג געלט · פון אזעלכע גישיכטין וואש זייען פון גרוישע געוויכטין :

ווילנא

בדפוס ר׳ יוסף ראובן בר׳ מנחם מן ראם

שנת תרכ״ט לפ״ק

ДЕРЪ ТОУТЕ ГАСТЪ

т. е. Мертвый гость.

Разсказъ изъ еврейскаго Быта,

ВИЛЬНА. Въ типографіи Р. М. Ромма. 1869.
На жмудскомъ переулкѣ въ собственныхъ домахъ подъ №№ 327 и 328.

HEBREW - YIDDISH VERY SPARINGLY

TIME: 1797

.1

דער עלענדער יאזעף

בימי מבוכת צרפת) אין דיא טריבע אונ אום גליקליכע
צייטין פון פראנקרייך וואש האבין גידויערט פון דעם יאר טויזינט
זיבין הונדערט ניין אונ אכטציג · ביז דעם יאר טויזינט אכט
הונדערט איינס · דאש איז אזעלכע צוועלף ביטערע יארין וואש
זיינען פאר צייכינט אין דער וועלט געשיכטע (דברי הימים) מיט
בלוט אונ מיט טרערין · יארין וואש אין זייא האבין דארט הונדערט
טויזינדע מענטשין זייער לעבין פאר לארין · אונ טויזינדע גליקליכע
פאמיליען זיינען בעטלער גיווארין · האט דארט דאן אין דיזער
אום גליקליכעם לאנד אין דער שטאט מאקאן גיוואונט איינע
גרויסע אידעשע פאמיליע וואש מען האט איר גירופין נארבוניע ·
זיא וואר זייער רייך אונ געבילדעט אונ זייער גיאכט בייא דיא
גרעסטע קויף לייט · דען זיא האט גימאכט דיא גרעסטע גישעפטין
דארט אין לאנדע · אונ זיא האט גיבליהעט מעהר אלם הונדערט
יאר · אונ דאש גליק איז בייא איר איבער גינאנגען פון פאטער
צום זון פון כמה דורות · האט זיא דאן אין דיזע טריבע צייטין
וואש וואר דארט הרב איש ברעהו · וויא אלע אנדערע גרויסע
פאמיליען דאן איין ענדע גינומען · אטייל פון אירע גלידער (צלענעם)
האט מען פאר משפט צום טויט אויף דער קווילטינע (איינע
מאשינע וואש וואר גמאכט צום קעפין) אטייל האבין אויס גיוואנדרט ·
אונ דיא איניגע וואש זיינען גיבליבין אין שטאט האבין זיך אום
גישלעפט איבער דיא הייזער · דען זייער פאר מעגין האבין דארט
דיא מורדים קאנפעסקירט · אונ אין אמשך פון אפאר יאר איז אין

מאקאן

Harvard College Library
Gift of
LEO WIENER,
Nov. 16, 1898.

Дозволено Ценсурою 17 Iюня 1869 г. Вильна.

מאקאן פון דיזער גרויסין אונ רייכין פאמיליע געבליבין נור איי
איונגער מענציל · אונ דאש וואר אבחוריל פון איאר פופצעהן וו
מען האט אים גירופין יאזעף נארבוניע ער וואר זייער שיין · ק
אונ גיבילדעט אונ העכסט פלייסיג · דאך ווער האט דארט ד
גיקוקט אויף טאלענטע (השלמה) דען דאן האט נור גיגאלטין ד
רויע קראפטי אונ דיא ווילדע מאכט · אונ וואש מען וואר דאן
אנידעריגערע פאמיליע איז גיווען אלץ מעהר מעלה · דען עס ה
דאן דארט נור דער פעבעל (המון עם) · גיהערשט · אונ ד
אויבערסטע וואר צוא אונטערסט · אונ אונטערסט וואר צ
אויבערסט · נון וואר דאהער דאן דיער קינד אזו עלענד · ד
ער האט זיך גימוזט גינערין איינינע מאנאטין פון בעטיל ברוי
אונ נעכטיגען אויף דעם שול הויף · אונ דער נאך איז ער גיוואר
אוועכטער (אשומר) ביי איינעם רייכין יודין אין אויין גארטי
דיזער יודע האט גיהייסין אראן זאמערזעט · ער וואר פריער nouveau riche
גאנץ קליינעם שטאנד · אונ איז אויף גיקומען נור דורך דיא נ
אום ווענדונג (פרעוואראט) וואש דא האט זיך גימאכט דאן
לאנד · דאהער וואר ער ביי זיך זייער גיהייבין · שטאלץ א
שטריינג (שטראגע) וויא דער שטייגער איז פון פראסטע גרא
מענטשין וואש ווערין מיט אמאל רייך · אונ דארום האט ער
גאר ניט געקימערט אום דיזען ארעמען יונגין מענטשיל · א
וואול ער האט גיוואוסט דאש ער איז דעם בינזאמענם נארבונ
זון · אונ פלעגט זיך מיט אים צוא שאפין וויא מיט איין נא
אינגעל · אונ דער יאזעף וואש וואר צוא פרידין דאש ער ה
שוין אביידיל וואו צוא נעכטיגין · אונ דרייא פראנק אוואך ד
לעבין צוא דער האלטין וואר זייער פאשלוסנע · אונ האט גיפא
צוא טאן וואש מען האט אים נור גיהייסין · אונ דורך דעם ה
ער אן גיהייבין ביסלעכווייס צוא גיפעלין דיא הויז לייטע איב
הויפט דיא דינערשאפטען · דען זייא פלעגין אים צוא שיקין א
פייער אונ אין וואסער · דער פאר פלעגט מען אים אפט צוא וואר
אפעטין

עטין ביסין · אפאר אלטע הויזין · אפאר אפ גיטראגענע שטיוועל ·
מען האט אים ערלויבט צוא נעכטיגין דארט אין ביידיל אפילו
דעם וויא מען האט שוין דיא ווייך טרויבין ארום גינומען ·
אין אקאלטע נאכט פלעגט אים דער שטראז לאזין נעכטיגין
זיך · אונ פלעגט אים נאך דער צוא וואש שיינקען דאש ער
דעם הויף ארום קערין · דיא בריצקע ארום וואשין · אונ אזו
ער זיך אוועק גיוועלגערט אגאנץ יאר דארט ביי דעם
מערזעט אין הויף אונ אין גארטין · אונ האט נאך ניט גיהאט
זכיה דאש דער זומערזעט זאל מיט אים איין ווארט אוים ריידין ·
ער דאש ווער זאל אים אין שטוב ארײן רופין · נון הייסט עס פיל
מער אלס איין הונד גיהאלטין · דאך אונזער יאזעף האט עס
ניט גקימערט דען ער האט דאן גיהאט פאר זיך פיל טרויעריגע
שפילען אלס זיין אייגענעם אום גליק · דען גאנץ אפט פלעגט
אים צוא טרעפין צוא באגעגענען גייענדיק צום ברעג טייך אום
היטין דארט דיא זאכין פון דיא וואש באדין זיך דארט פאר
דרייא זום (קאפייקען) · מאנכעם איידעלעם מיידכען פון
גרעפעשין הויז טראגט אקריגיל וואסער מיט איין אום צוא פאר
עם צווישין דיא עקענשטייער (נאם מענטשין) :
וכן שב הקיץ) נון איז דער ליבער זומער ווידער גיקומען
זיינע פריידען אונ מיט זיינע בליטען · אונ אונזער יאזעף איז
גיווארין וועכטער אין דעם זעלבינגין ווייין גארטין אונ האט
באקומען גיהאלט גאנצע דריטהלבין מאנאטין · אונ אין
זומער וואר אים שוין פיל גליקליכער גיגאנגען אלס אין דעם
דען דיא טאכטער פון דעם הערין זאמערזעט וואש וואר
זייער שיינעם קינד אלט איאר פערצין · אונ שוין איין עטוואס
דעט האט אן גיהייבין דיזען ווייין גארטין זייער פלייסיג צוא
ווייל דיא ערצטע (דאקטורים) האבין איר איין טרויבין
פעראדנעט (דאש הייסט זייא האבין איר גיהייסין עסין זייער
טרויבין אלע טאג) נון וואר שוין דאש איינע גוטע
גילעגענהייט

גילעגענהייט דאש ער זאל זיך מיט איר באקאנט מאכין · און
זיך דורך דעם זיינע עלינדע פיל לאגע פר בעסערן· ערסטינס פל
ער איר העלפין אויף זוכין דארט דיא טרויבין וואש זיינען שוין ר
צייטיג · צווייטענס פלעגט ער איר אין ארעגין צוא האלטין
גרויסין שירעם איבער איר קאפ· איינינגע מאל האט ער נאך ג
דיא זכיה דאש אין אגרויסין שלאגס רעגין איז זיא אריין אין
ביידעלע · און האט גיהאט דאן גינוג געלעגענהייט צוא באטרא
זיין הארטין לאגער· זיינע גראבע און שווארצע ברויט · דער
נאך האט זיא אמאל דער זעהען דארט איינינגע ביכער וואש גרא
איר לעהרער גיט איר אונטער ריכט איצונד פון זייא · עס וו
אין דיזע ביכער זייער שיינע לידער גידרוקט · און זיא האט
גיפרעגט מיט איינעם האלבין שטאלצין לאכין „זאג מיר גא
(יונגע) וואש טוען דא אין דיין ביידיל אזעלכע ביכער ·
לעזעט דא אין זייא„ „איך גינעדיגע מאמזעל„ האט ער איר געענטפ
שטעלענדיק זיך פאר איר וויא איין מיילציג מיט דער מיץ אין ה
און רויט ווערענדיק „אזו„ האט זיא זיך אפ גירופין · איך האב
ניסט גיוואוסט פון אונזער גליק דאש מיר האבין אין אונזער גא
אזו אוועכטער וואש לעזט אזעלכע ביכער · נון וואלט איך
גיוועזן אבאלין צוא הערין וויא אזו אגארסאן (בורסע אדער
זינגט אויס אזעלכע לידער · נון זינג מיר דא מיט דעם אר
ווייזע (יתום) · אונזער יאזעף האט זיך ניט גילאזט צווייא
בעטין · און האט עס פאר איר אזו הערליך זים ריהרענד
קלינגענד אויס גיזונגען דאש זיא האט זיך אין טרערין צו גאסן
צייט זיא לעבט האט זיא נאך ניט גיהערט אזו ארייגע פ
און גישמאקע שטימע · אזעלכע טרעלין · אזעלכע זיסע געל
אזו איין טיפין און דייטליכין אויס דרוק אין יעדעם ווארט ·
עס בערירט דאש הערץ · און ערוועקט מיט ליידין · מיט
ארעמען ווייזען (יתום אדער יתומה) זעלבסט ווען ער שטיי
פאר דיא אויגין און פשיטא שוין ווען מען האט דא נאך אזו א

פאר

פאר זיך וויא אונזער יאזעף ווארדאן „א ארעמער יונגע„ האט זיא
צוא אים גיזאגט · „ווען דוא איין ווייזע ביזט דא איז דיזעם ליד
אן גימאסטין פאר דיך „יא מאמזעל איך בין עס„ האט ער איר
גיענטפערט · און צווייא גרויסע טרערין האבין זיך ארויס גיקייקעלט
פון זיינע אויגין · און דאך זיינען אין דיזער צייט דא נאך פיל
עלענדערע פאר מיך · ניין נאך ניט מיר איז צוא וויינען :

מדברותיו וממנגינותיו) פון זיינע רייד און פון זיינע גיזאנגע
האט זיא שוין גינוג גימערקט · דאש ער איז ניט איין גיבארענער
בעטלער · און האט אים שוין געווירדיגט איין צוא קוקין טיף אין
גיזיכט · און האט איין גיזעהען דאש ער איז פון נאטור זייער שיין
און איידעל נור דאש עלענד האט אים פאר פינסטערט · נון האט
זיא אים אויס גיפרעגט וועמעס זון ער איז און וויא אזו ער קומט
אהער · ער האט איר אלץ דער ציילט קורץ און ריכטיג · זיא האט
אים אויס גיהערט און האט דער בייא אלץ דיא אויגין גיווישט ·
„נוא פון היינט אן„ האט זיא אים גיענטפערט זאל עס דיר בעסער
גיין· דען דוא ביזט ווערט איינע בעסערע בעהאנדלונג · און דאש
זאל עס דיר אין דעם הויזע פון מיינע עלטערין גישעהען · פאר איר
אוועק גיין האט זיא אים גילאזין צעהען פראנק · דאש ער זאל זיך
קויפין איין פראסטין רעקיל · און האט אים פאר שפראכין אלעס
גוטעס · און אזו איז ווירקליך גישעהען · דען פון דיזעם טאג אן
האט מען אים גיגעבין עסין אין קיך · און בישלאך ווייס אויס צו
קליידין · בייא יעדעם מאל וואש זיא וואר אין גארטין פלעגט זיא
אים צוא לאזין אמטבע ארעכטע · און דאש וואר נאך אלץ אן
איר פאטערס וויסין · און דער נאך אלס זיא האט איין גיזעהען
דאש ער איז פון איינער גוטין אויף פיהרונג אויך · דען ער ווענדעט
אן יעדען גראסין צום גרעסטין נוצין · האט זיא שוין אן גיהייבין
אריין צוא האנדלען מיט איר פאטער וועגין אים · דאש ער זאל
אים אריין נעמען אין זיינע גישעפטין · און זיא האט עס בייא אים
מיט גרויס שווערקייט אויס גיווירקט · ער האט אים צוא גינומען

צוא

צוא זיין האלץ גישעפט · האט אים גיגעבין פערציג פראנק אמאנא
אונ האט אין אים גיפונען גרויסע פעהיגקייט (שפאסאבנאסט) צ
גישעפט · אונ האט גידארפט זיין העכסט צוא פרידין פון אים
דאך האט עס אוים גיזעהען דאש ער האלט אים נור צוא ליב דע
וואש זיין טאכטער פאר לאנגט עס · אבער ניט וייל ער איז
ווערט · אזו איז זיך איבער גילאפין נאך אַיאר · אונ דער יאז
האט שוין איין עטוואס געלט גיזאמילט · אונ האט דאך אזו פ
אין דיזעם יאר זיך גיפעליג גימאכט בייא זיינעם העררין דאש
האט אים אין דעם צווייטין יאר גיהעכערט שכירות אונ דער צ
אויך טיש גיגעבין · אגאנצע וואך פלעגט ער צוא עסין אין ק
נור שבתים אונ ימים טובים מיט דער פאמיליע צוא זאמען א
האבין אים מיט דער צייט אלץ ליבער אונ ליבער באקומען · ד
אויף דעם דריטין יאר האט ער שוין באקומען הונדערט פרא
אמאנאט · אונ דער צוא קעסט אגאנצע וואך שוין צוא זאמען מ
דער פאמיליע · אונ דאן האט ער זיך אזו בעליבט גימאכט ב
אלעמען אין שטוב דאש מען האט אים דארטן גיהאלטין וויא
אייגענעם · נאך מער פאר אלעמען האט אים האלט גיהאט
טאכטער מארגאט (מרגלית) · דאך וואר איהרע ליבע צוא
מעהר אלם איינע שוועסטער ליבט אברודער אלם איינע פאר ליב
ליבט איהר גיליבטין · אונ אזו וואר אויך זיינע ליבע צוא א
דען וויא האט עס גיקאנט אנדערש זיין · ווען זיא איז אטאכט
פון אגרויסין גביר · אונ ער נור איין שלוזאסטע וואש וואר פר
איין שומר אין גארטין · נון הייסט עש דאס זיא וואר אים ז
גוט · אונ פלעגט אים צוא טאן אלע טובות וואש עס איז
מעגליך גיוועזן :

2.

איין גרויסער אום גליק.

ארבע שנים חלפו) פיר יאר זיינען איבער גילאפין שוין

יאזעף איז גיווארן פר יאגט פון זיינע עלטערינס הויז· אונ נאך וואר קיין
רוהע (מנוחה) אין פראנקרייך · דיא קווירעטינע (דיא קעפענדע
מאסינע) וואש וואר אוים גישטעלט אויף דיא מערק פון יעדער
שטאט האט גיארבעט וויא טאג אונ נאכט · עס וואר דאן דארט
אזו איינע שרעקליכע פראוועניע דאש מען פלעגט דאן לייכטער
דארט דעם קאפ פאר לירין אלם היינט איין קאלאס פון פוס אין
אמיפין שנייא · אונ מענטשין בלוט האט זיך גיגאסין אונ גיפלאסין
ווהא וואסער אין דיא רינסטעקעם · אונ לבד דיזעם אונ שלום וואש
וואר אין לאנד צווישין איהרע אייגענע איין וואונער · וואר
נאך גרויסע מלחמות אויף דיא גרענעצין וואש פראנקרייך האט
גיפירט מיט אנדערע מלוכות · נון דאן אין דעם זעכצעהנטין מאי
1793
טויזענד זיבין הונדערט דרייא אונ ניינציג בייא נאכט איז אונזער
יאזעף פאר פאלין גיווארין · דען ער איז ניט גיקומען נעכטיגין ·
אונ דאש וואר בייא אים דאש ערסטע מאל · דען ער פלעגט
אנדערש וואו קיין מאל ניט נעכטיגין · נון האט דער זומערזעט זיין
פרינצעפאל גימיינט דאש מען האט אים פיליכט אריין גיזעצט ·
אדער גאר גיקעפט · דען דאש וואר דאן דארט העכסט גיוואונליך ·
ער האט עס נאך גיפארשט אונ נאך גיזוכט · אונ מען האט דארט
נים גיוואוסט וואש צוא זאגין פון אים · נון האט ער ווידער
גידיינקט פיליכט איז ער אנטלאפין גיווארין · נון האט ער פאר
גיווים באשטוילין דיא קאסע · אונ האט עס אויך ארום גיזעהען אונ
האט עס גיפונען אלץ אין גאנצין · נאך מעהר עס איז נאך גיבליבין
ליגין דארט צוואנציג לאדארין זיינע · נון איז מען דארט משוגע
גיווארין טראכטענדיק וועגין אים · דען מען וואר פון אים צוא
פרידין · אונ אזו ווידער ער וואר אויך צוא פרידין אין העכסטין
נחאד · ער וואר צוואר דארט איין פרעמדער · דאך האט יעדערין
לייד גיטאן ארום אים · מעהר פאר אלעמען האט עס אבער
גיקריינקט דער טאכטער מארגאט · דען זיא וואר אים ווירקליך
גוט · דען וועמען איז מען נאך אזו גוט וויא דעם וואש מען האט

נוטעס גיטאן · דאהער האט זיא אים שרעקליך בעדויערט
גיוויינט · אונ האט זיך אן אים גאר ניט גיקענט פאר געס
פלעגט פון אים צוא ריידין · אונ יעדעס מאל וואש זיא האט
נור דער מאנט האט זיא גימאן אשרעקליכין זיפץ · זיין ביסילג
וואש עס איז גיבליבין · זיינע קליידער האט זיא עס אלץ
זאמען גינומען אונ באהאלטין אין איר גאבינעט · דען עס האט
אין איר גישלומערט איינע שוואכע האפענונג דאש ער וועט
אמאל צוריק קומען · אונ אזו איז זיך דער ווייל איבער גיל
איין מאנאט נאך דעם אנדערין · אונ מיט דער צייט אגאנצ
יאר · אונ מען האט זיך שוין גאר אין גאנצין פאר געסין דארט
שטוב אן דעם ארעמען יאזעף · לבד דיא שיינע אונ טרייע מארגא
דען זיא פלעגט אים אימר דער מאנן אונ בעדויערין · אונ דאש זעלב
איז גישעהן אין דעם צווייטין אונ אין דעם דריטין יאר · די מארגאט וו
שוין דאן אזו איין מאמזעל פון צווייא אונ צוואנציג יאר · די העכ
צייט פאר אדער וואקסענע מעדכען התונה צו האבין · דאך ו
נאך ביי איר אונ בייא דיא עלטערין קיין גידאנקען דער פ
דען דיא צייטין וואריו נאך זייער שטירמיש אונ העכסט אום ר
אין פראנקרייך · דאש עס וואר דאן קיין איינציגער מענטש דא
אים לאנדע דאש מען זאל מיט אים זיכער זיין דאש ער זאל א
מארגין נאך דער חופה קיין סאלדאט ווערין · דען עס וו
מלחמות אויף מלחמות אזו אין לאנד צווישין זיך אונ אזוא
למדינה · נון וואר דארט בייא רעכטע מענטשין קיין שום הח
גימאכט · אונ אזו כל זמן דיא קווילטינע (דיא קעפענדע מאס
איז דארט אויף דיא מערק גישטאנען · האט מען ניט גישטע
קיין חופה אין קיין נגידעשע הויז · אונ דאהער וואר נאך אונ
מארגאט דאן נאך אונ פאר הייראמהעט · אונ קיין כלה אויך ני
אונ איז זיך דער ווייל גיווארין זייער שיין · שטארק אונ גיזונ
דאס מיט רעכט האט מען איר גיקענט רופין „דער שטאלץ פון מאק
דען זיא וואר דארט דיא שענסטע אונ צו גלייך אויך דיא רייכס

דען

דען איהרע עלטערין האבין זיך גראדע אין דיזע שלעכטע יארין
זייער בערייכערט אונ האבין גיוואוסט אויש צו דרייען זיך פון אלע
אום גליקין וואש האבין דאן כמעט קיין שטוב ניט פאר שוינט ·
אונ ווארען נאך דער צו אויך געליבט בייא אלעמען :

3.

„איינע וואונדערליכע נאכריכט„

ויהי מקץ שלש ‍שנים) אונ עס וואר אין דרייא יאר ארום
נאך דיזער געשיכטע · אין איין שיינעם זומער אווענד אלם דיא
מארגאט איז זיך גיזעסין אין איר אויבער צימעריל אונ האט דארט
וואש גינייט · האט זיא דער הערט עפעם אגרויסע שפילערייא ·
באלד נאך דעם אגרויסע פויקערייא · זיא האט זיך ארויס גיבויגין
אין גאס דורך איר קליינעם פענסטער · אונ האט דער זעהען
אגרויסין שטויב אונ אגרויסין צוא זאמען לויף פון דיא איינוואונער ·
נון האט זיא באלד גיפרעגט וואש איז עס פאר אנייעס „א פיר
נייעם מיינע ליבע מארגאט„ האט איר איינע פריינדין גיענטפערט ·
עס קומט אן איין רעגעמענט (פולק) פיעהאטע וואש וועט זיך דא
אפ שטעלין · דער מאנט אייך אגאנצער רעגעמענט · אונ דאס דער
שענסטער פון גאנץ אראפא · דען דיא סאלדאטין אונ דיא אפיצירין
זיינען די שענסטע אונ די רייכסטע יונגע לייט פון גאנץ פראנקרייך ·
אלע קינדער פון די גרעסטע קויף לייטע אונ קאנטאריסטין · מיר ווערין
דא האבין גוטע יארין פון זייא אין אונזער פאר געסענע שטאט: פרנסה
אונ פריידין · וואלטין זייא זיך נור דא לאנג פאר זאמען :
אונ אין דעם וויא זייא ריידין דא אזו האט אן גיהייבין דיזער
רעגעמענט (פולק) צוא מארשירען פאר בייא איר פענסטער · יעדער
סאלדאט אונ יעדער אפיציר וואר נאך זייער יונג בלוט אונ מילך ·
אונ שיין דאש זייא זיינען ווערט גיוועזן צוא מאלען אונ דער צוא
קרעפטיגע קערלע אלע · דאש דיא ערד האט גיציטערט
אונטער זייערע טריט · זייא ווארין אלע פאר שטויבט פון וועג

אונ

אונ פאר ברענט פון דער זון · אונ דאך איז גילעגין פריידע אונ
לעבין אין יעדעם געזיכט · דאש נאך האט דיזע שטאט אזעלכע
לייטע ניט גיזעהען · אונ נאך האבין זייא אזעלכע מוזיקע ניט
גיהערט · זייא זיינען שיר פאר טויבט גיווארין פון דעם גרויס
ראזורוך · אונ פון דיא שטארקע פויקערייא · עס האבין דער פו
דיא פענסטער אין דיא מויערין גיקלונגען · אונ דיא הערצער האבין
אין דיא בוזעמער גיציטערט · עס זיינען ארויס אנטקעגין זייא דיא
אויבערקייט פון שטאט · אונ דיא גרעסטע בירגער · אונ מען האט
זייא אויף גינומען מיט פריידין · יעדער גימיינער בירגער האט מיט
זיך גיבראכט אהיים איינעם גימיינעם סאלדאט · דיא פארנעמערע
אונ רייכע בירגער האבין מיט זיך גיבראכט אפיצירען · אונ אונזער
אראן זאמערזעט האט מיט זיך גיבראכט אהיים דעם מאיאר זעלבסט
וואש האט איצונד באטראטין דיא שטעלע פון פאלקאווניק וואש
וואר דאן קראנק · איין יונגער מאן פון עטליכע אונ צוואנציג יאר
איין נעטער קעריל · אונ גיזונט אונ פעסט וויא פון מארמאר גיהויען ·
נור דיא לינקע האנט האט ער אין איין פעטליצע (שלייפע) גיטראגין
דען זיא וואר נאך ניט אויס גיהיילט פון איינער ראנע וואש ער
האט דא ניט לאנג באקומען · מען האט אים אפ ניגעבין דארט
צווייא צימערין · קוים האט ער זיך אויס גיטאן · ארום גיוואשין
אונ אן גיטאן איין לייכטין ראק · האט מען אים ארײן גיבעטין
אין זאל אויף קאפע · עס ווארין בייא דעם טיש דער אראן זאמערזעט
זיינע פרויא סאלידע אדער זעלדע אונ זייער טאכטער מארגאט ·
נון פאר שטייט זיך איין עטוואס פאר פוצט · מען האט זיך בייא
דעם טיש זייער פריינדליך אונטער גיהאלטין · עס איז גירעט גיווארין
זייער פיל פון דער איצטיגע בייזע צייט פון דער מלחמה וואש
וואר איצונד מיט עסטרייך וואש דיא פראנצויזין האבין אין איר
זייער גוט גימאכט · אונ עס איז באדויערט גיווארין וואש דאש
האט זייער פיל בלוט גיקאסט · דער מאיאר האט דער בייא זייער
בעזיפצט אונ האט זיך דער בייא ארויס גיחאפט מיט אפראגע עפעס
וואס

וואש האט עפעס פאר דער האנד גאר ניט גיפאסט צוא דעם
איצטיגין גישפרעך „זאגט מיר מיין הער״ האט ער גיזאגט צוא דעם
אראן זאמערזעט „וואו וואונט דא איין גיוויסער רייכער קויפמאן
אראן זאמערזעט · איך גלויבע דאש ער איז איין יודע · פיל גלייך
מען זאגט דאש ער איז איין בראווער מאן״ „צוא וואש ברויכט אים
דער הער מאיאר״ האט אים דער אראן גיפרעגט האלב לאכענד
יא איך האב צוא אים איינע גאנצע קאמיסיאן פון מיינעם איין
אונטער אפיציר איין יונגער מאן איין יודע וואש הייסט יאזעף
נארבוניע · ער ליגט אין שפיטאל דען ער איז זייער שווער גיראנעט
נון האט ער מיך גיבעטין דאש בייא מיינער זיין אין מאקאן זאל
איך צוא דיזעם אראן ארײן גיין גיריכין אים אין זיינעם נאמען ·
נאך מער זיינע פרויא אונ זיינע טאכטער · דען ער וואר אייניגע
יאר בייא זייא אין הויז אונ זייא האבין מיט אים גוטעס גיטאן ·
אונ אפ נעמען בייא זייא צוא גלייך זיינע צוועלף לואידארען אונ
קליידער · איך האב בייא מיר איין גאנצין רייסטער דער פון · יא
איך גלויבע מען וועט עס אפ געבין · מיך קריינקט דיזער קעריל ·
ער איז דער בעסטער סאלדאט אין מיינעם רעגעמענט · שאדע ·
ער וואלט זיך גיקאנט זייער לייכט דער דינען בייא דיא יעצטיגע
אים שטענדע (אבסטעיאטעלסטוועס) וואש מען שטייגט אין שלוזבע
פון טאג צוא טאג · איך האב אים פאר גישטעלט שוין פאר
פארוציק · דען ער האט עס איצונד העכסט פאר דינט · דאך
האפע איך דאש ער וועט גיזונט ווערין :

הדברים האלה) דיזע רייד פון דעם מאיאר וואר וויא איין
פנק אין איין פולווער קאסטין דען זייא האבין אלע דרייא זייערע
ארויס גיפלאצט מיט איינער פאר וואונדערליכע פראגע „אזו גאר
יאזעף איז סאלדאט גיווארין״ נון איז גיווארין איבער דעם אגרויסער
גישפרעך בייא דעם טיש · אונ אראן אלס הער דער הויזע האט
פריער זיך אויס גירעט פאר דעם מאיאר וואש ער האט גיהאט
צוא ריידין וועגין דיזעם יאזעף „פריער פאר ארץ מוז איך אייך
מעלדין

מעלדין, האט ער אים גיזאגט · דאש איך זעלבסט בין עס אר[...]
זאמערזעט · צווייטענס דאש דיזער יאזעף האט קיינע ליגין גיזאגט
ער האט עס ווירקליך בייא אונז גילאזין · און מיר גיבין עס א[...]
צוריק מיט פריידין · דען מיר זיינען העכסט צוא פרידין דאש מ[...]
הערין איצונד פון אים דאש ער לעבט נאך און איז סאלדאט
דינט זיין פאטערלאנד · דאך האב איך אויף אים פארדרוס דא[...]
ער איז אוועק פון אונז גאר אן אונזער ידיעה · ער האט זיך נ[...]
ניט מישב גיוועזן מיט אונז צוא זאל ער עס טאן · און האט [...]
גאר ניט גיזעגינט מיט אונז · נון האב איך דאש רעכט צוא זאג[...]
דאש איך האב אים פון אן הייב אן שוין גוט פאר שטאנען דא[...]
ער איז ניט ווערט דאש מען זאל אים מקרב זיין · דען איך ה[...]
אין אים איין גיזעהען דאש ער איז איין אום דאנקבארעס ק[...]
(כפוי טובה) · דאך האב איך אים זייער באדויערט דען ער ווא[...]
דאך חוץ דעם איין בראווער יונגע · מיינע טאכטער און מ[...]
פרויא אבער זייא האבין זיך גאר ניט גיקענט פאר געסין אן [...]
פלעגין אים אלע טאג דער מאנען · און האבין נאך געסטע[...]
זייערע אויגין רויט גיוויינט איבער אים · קוים האט דער פאט[...]
געענדעט זיינע רייד האט דיא טאכטער אן גיהייבין נאך צוא פר[...]
בייא דעם מאיאר איבער זיינע קראנקהייט צוא איז זיא [...]
גיפערליך · און האט דער בייא זיך גיווישט דיא אויגין גאר
אויף הערונג „א„ האט זיך דער מאיאר אפ גירופין · איך בעני[...]
(מקנא) מיינעם סאלדאטין דאש אזו איינע ערליכע מאמזעל ווי[...]
אויף אים · העטע ער עס גיוואוסט וואלט ער זיך העכסט גליק[...]
גיזעצט · איך קען דיר שווערין האלדעס (גערימטע) מיידכען [...]
איך בין ניט אין אבעסערע לאגע אלס ער איז · דען איך בין [...]
אויך גיראנעט און וואר נאך פיל שווערער אלס ער גיראנעט ·
נאך וואר נימאנדען לייד אום מיך :

„יא ליבער הער מאיאר„ האט זיא זיך אפ גירופין צוא א[...]
זייא קענען אים נור אלס סאלדאט · איך קען אים אבער א[...]

איין

איין עלענדעס קינד פון פארנעמע עלטערין וואש איז צום בעסטין
ברויט גיקומען · און איך וואר דיא ערסטע וואש האב אים
גיהאלפין · און איז ווירקליך גיווארין דורך מיך גיהאלפין · און
וואר דער פאר אזו דאנקבאר (מכיר טובה) · אין ווידער וואר
איך מיט אים אזו ווייט צוא פרידין · דאש עס וואר מיר איינע
ווילין לוסט אים ווייטער גוטעס צוא טאן · איך האב נור איין
קליינעם פארדרוס אויף אים דאש ער האט פון מיר פאר שווייגין
דאש ער וויל סאלדאט ווערין · און האט זיך זעלבסט מיט מיר
ניט גיזעגינט וואש דאש שטאסירט זיך גאר ניט מיט זיינעם
כאראקטער · נון פילייכט ווייס דער הער מאיאר וויא אזו ער איז
גיווארין סאלדאט פילייכט וועט ער דורך דעם גירעכט בלייבין
בייא אונז · דען איך וויל דאש דיזער אום שולדיגער מענטש זאל
אין דיזער זאכע אויך אום שולדיג זיין :

כן דברת) „יא דוא האשט רעכט האלדעס מיידכען„ האט
ער איר גיענטפערט · מיר גיהערין יעדין בראווען מענטשין צוא
אורטיילען (משפטין) אימער פון דער גוטין זייטע (דן לכף זכות
זיין) · דיא גישיכטע וואר וויא ער האט מיר דער ציילט אזו אלס
ער וואר איין גיוויסין אבינט אויף יענער זייט טייך זאאנע וועגין
איין טראפפט האלץ וואש איז אהין פאר לאפין האבין אים אן
גיטאפט עטליכע יונגע סאלדאטין מיט איין פארוציק פון דיזעם
פאלק און האבין אים ניט גילאזט גיין צוריק אהיים „עס איז
שאנדע„ האבין זייא צוא אים גיזאגט · דאש אזו איונגער מאן
וואש איז גיזונד אויף אלע גלידער זאל זיך איצונד אלס אונזער
פאטער לאנד איז אין אזעלכע נויטין · זאל זיך איצונד באשעפטיגען
מיט כאהער מאכער · ניין ווערע בעסער סאלדאט · אויף דעם
פעלד פון עהרע (כבוד) וועכסט דוא זיך פיל נוציגער מאכין צוא
זיינעם פאטער לאנד און צוא דיר אליין · דוא קענסט באלד
אפיציר ווערין · מאיאר · פולקאווניק · און זעלבסט יענעראל ווערין ·
און האבין אים אזו מיט זיך גישלעפט · און איז אזו אוועק מיט

זייער

זייער פולק צום גרענעץ · עס איז שוין גלויבע איך דיא גישיכ
גאנצע דרייא יאר · אונ דיזע דרייא יאר וואר פאר אונז סאלדא
נור וויא איין שלאכט · דאש מען האט נור גידיינקט פון זיך אלי
נאך האט ניט איינער פון אונז וואש אהיים גישריבין :

„א פרייט מיך„ האט זיא זיך אפ גירופין · דאש דוא
טייערער יאזעף ווארסט נור גיצוואונגען צוא דיזעם שרעקלי
שריט (טריט) · אונ דאש דוא ביזט שוין ניט בעלאסטעט מער
דער זינדע פון אום דאנקבארקייט (כפוי טובה) · נוא בעט
אייך ליבער הער מאיאר · זייט אים ווייטער גוט אונ גינעדיג ·
דיזער יונגער מאן איז פיל מעהר אלס איין מענטש · ער
ווירקליך איין איינגעל · דיזע רייד פון דיזער מיידכען האט
ווייט גיווירקט אויף דיזעם מאיאר דאש ער האט גימאכט אקלי
אום רייד אונ איז אריין צוא זיך אין צימער אונ האט זיך ד
זייער גוט אוים גיוויינט · אונ דאש האט דער ווילע גיגעבין א
גוטע גילעגענהייט פאר אלע שטוב מענטשין · צוא ריידין א
דעם מאיאר אונ אזו פון דעם יאזעף · אונ מען וואלט זיך נאך
אפ גירעט דער פון בודאי ביז אהער · דען עס וואַרין דארט
שטוב מעהרערע פרויען · ווען עס וואלט ניט זיך גימאכט
ביי באלד איינע גרעסערע נייעקייט · וויא מיר וועלין דא ב
ווייטער דער ציילין :

ר' יוסף
אין מצרים

4.

„איינע נאך גרעסערע וואונדערליכע נאכריכט פון דעם יאזעף

עודם מדברים בבית ושר האלף בוכה במסתרים בה
אונ עס וואר אלס דיא שטוב לייטע האבין דא גירעט צווישן
נאך אין שטוב וועגין דעם יאזעף · אונ דער מאיאר האט גיווי
סאקרעטנערהייט דארט אין צימער ביי זיך · זיינען אריין עטלי
אפיצירין פון דעם פולק · אונ פרעגין וואו גייט מען דא ארי
דעם מאיאר יאזעף נארבוניע · דיזע פראגע האט אזו פיל גיווי

אויף

אויף דיא גימיטהער (ציילין) פון דעם אראן · פון זיינער פרויא
זאלידע אונ פשיטא שוין אויף דעם גימיט פון זייער טאכטער מארגאט
זוא קאלטע וואסער אויף איין היים רויטין אייזין · דען עס איז
ויא גיווארין קיל אויף זייערע הערצער · אונ דיא זאלידע וואר
ויא ערסטע וואס האט אויש גישריען · איך גיב קיין צווייא
ראסין דאש דער מאיאר איז ניט אונזער יאזעף נארבוניע · וויא איך
עבע איך האב עס נאך פריער גיוואלט זאגין · דען ער איז גאר
פאענע ער · דאך איך האב מיך גישייט · נון וואר שוין דיא
אבטר אויך באלד אין דער זעלביגין מיינונג · דאש דער מאיאר איז
אועף · נור דער פאטער האט ניט איין גישטימט · אונ דאך האט
ער אן גיהייבין שוין ביי זיך איבער צוא דיינקען וואש האט ער
א גירעט אויף דעם יאזעף · אונ האט זיך אן גיהייבין צוא בייסין
נעגיל · נון וואר דאריבער אלאנגער גישפרעך ביז דיא אפיצירין
ייען אוועק · אונ דאן אלס דער מאיאר איז ווידער אריין צוא זייא
איין מאל · אונ האט אן גיהייבין ווייטער צוא ריידין · דא האט אים
ויא טאכטער אזו גיוויס דער קאנט דאש זיא האט אן גיהייבין צוא
שרייען · גינוג מיין פריינד · אוועק מיט דער פאר שטעלונג · קריינק
מיך ניט · דוא ביזט יאזעף · דוא ביזט נארבוניע :
(ולא יכול להתאפק) דא האט ער זיך שוין ניט גיקענט איין
האלטין · אונ איז איר גיפאלין צוא דיא פיס אונ האט זיך זייער
שטארק פון איינאנדער גיוויינט „וואש זע מאכסט דוא מיין טייערע
גאלדענע מארגאט„ האט ער צוא איר גיזאגט · ווירקליך איך בין
יאזעף · דער עלענדער · אייער גארטין וועכטער · דער יאזעף וואש
וא האשט אים מיט דיינער גינאדע אונ מיט דיינער גיטע דיא
סטע רייכע טיר גיעפינט · וואש דוא האסט אים דער נאך צוא
עם טיש פון דיינע עלטערין צוא געפירט · פאר געסין זאל איך
ינע צווייטע האנד דיא רעכטע · דיא גיזונטע · אויב איך האב
אן דיך פאר געסין · א מיינע טייערע גאלדענע מארגאט ·
הערץ איז פיל וויכטיגער אונ איידעלער פאר אלע איידעל

RECOGNITION

בית
נישטיין

גישטיין פון דער וועלט · נאך איז יענער ניט געבארין געווארין ווא
זאל ווערט זיין צוא באזיצין דיך (פאר אנווייב צוא האבין) · א
בין נאך צוא ארעם אום צוא לוינען דיך פאר איין טרער וואש
האסט אום מיך געוויינט · פאר איין ווארט דיינעם מיט וועלכע
דוא האסט נאך געפרעגט אויף מיינע גיזונדהייט · איין היילי
שרעק · אונ איינע פרוסטע בעוואונדערונג · איז איבער גיפא
איבער אלע הויז לייטע וואש ווארין דער ביי · מעהר אלס איי
שטונדע איז איבער גילאפין · אין קוכין אונ אין האלדזין זיך
יעדערין באזונדער · דען דיזער יאזעף וואש וואר שוין פאלג
מאיאר וואר אזוא באשיידין (עניו) ביי זיך דאש ער האט
זעלבסט מיט דיא דינערשאפט געקוסט · עס וואר דארט
געוויינט · גיפרייט · אונ ערסט דער נאך אלס דיא הערצער
דיא געמיטהער האבין זיך שוין בערוהיגט · דאן האט מען
גאר איבער נייעס גיזעצט צום טיש · אלע ביי זאמען קליין
גרויס · אונ יאזעף האט דער ציילט פאר זייא זיינע גאנצע גישי
וויא אזו ער איז געווארין מאיאר · אונ דוא מיינע לעזערין זא
זיך ניט וואונדערין אויף זיין אזו גיך דער דינגען זיך · דען
יענע צייטין וואר אין פראנקרייך אנדערע יארין · דיא פראנצוי
ארמייא פרעגט אזו מצליח זיין דאמאלס דאש פון איין בעדי
אדער לאקייא פלעגט צוא ווערין אזו גיך איינעראל · דאש ב
ער פלעגט דארפין אריין קריכין אין קארעטע פלעגט ער זיך ב
מעשה גאר פאר געסין דאש ער איז שוין איין יענעראל
פלעגט זיך שטעלין פון הינטין אויף דיא<אפיאטקעם> ווייל
האט גימיינט דאש ער איז נאך לאקייא · נון לאמיר אונז אום ק
צוא אונזער גישיכטע ווייטער :

5.

"דער טויטער גאסט„

כל הלילה חלף כרגע) דיא גאנצע נאכט איז איבער גי

וויא

א איינע סעקונדע אונטער דיא זיסע ערציילונגען פון דעם יאזעף ·
האט זיך זייא דיא האר קאפויר גישטעלט הערענדיק אין
קע גיפאהרין ער וואר · באלד אבער האבין זייערע הערצער
זייערע לייבער פון פריידין גיטאנצט הערענדיק ווידער דיא
נות · דיא גריקין פון זייער פאטער לאנד · דער ביי וואר דער
דיא קעסטליכע שפייזין אונ דיא בעסטע גיטרינקע · אונ
וואר לוסטיג ביז טאג · אויף מארגין וואר מיט דיזער נייעם
שטאט פול · אונ יעדער מענטש האט שוין ביי זיך גיקלערט ·
יאזעף וועט פאר געוויס בלייבין דער מאן פון מארגאטען ·
אזו האט מען גימיינט דאש נאך פיל שידוכים וועלין פאר
ים גישלאסין ווערין איצונד אין שטאט · דען אלע אפיצירין פון
עם רעגעמענט ווארין אלע שיינע יונגע לייט פון רייכע עלטערין
קיינער האט נאך קיינע פרויא גינומען · אונ מייכען אין
ווארין גאר דיא פילע אונ דיא הילע · אזו ביי יודין אונ
ביא קריסטין · אונ דיזע יונגע העלדין האבין פיל מער פאר
ען איין צו נעמען דיא ווייכע מיידכען הערצין אלס שטיינערנע
נגען · אונ ווארין אזו גאר אום גיבעטענע געסטע · אין אלע
פון דיא עלטערין וואש האבין נור גיהאט טעכטער צום
צוא פירין · נון האט מען גימיינט דאש עס וועט דא זיין
יטין איבער האבצייטין גאר אן אשיעור · אונ דאך איז ניט
שידוך גישלאסין געווארין · אונ זעלבסט ניט גירעט ביי קיינעם
פון · אונ דאש וואר נור איבער איינער דומהייט · איבער
נע אבער גלויבין · וואש דוא מיינע לעזערין וועסט געוויס דער
לאכין · אונ דאך ווייס איך ניט ווען דוא זעלבסט וואלסט דאן
ש גילעבט אונ וואקסט געווען א מיידכען צום קרעפ ווערן (דאש
איבער איין אונ דרייסיג יאר) ווייס איך אויך ניט צוא דיא
סט זיך דאן גיוואגט צוא דיינקען פון אשידוך · דען דאש
ר גלויבין (דאש הייסט דאש גלויבין אין דומהייט) האט אין
מעהר קראפט אלס דער וואהרער גלויבין אונ אלס דער שכל

זעלבסט

LOCAL BELIEF

זעלבסט · דאס דער קלינסטער מענטש קען אים ניט ביא […]
און גלויבט אין זיינע נויטין אין אלע גאווענדעם · און דאס
ווייל דער מענטש איז ערצויגין אין אבער גלויבין · און
ערציהונג איז דיא צווייטע נאטור · און ווען איינער שיינ[…]
צוא זיין ניט אבער גלויביש · איז ער עס נור פאר אנדערע א[…]
אויגין · אין טיפין הערצין איז ער אבער אבער גלויביש או[…]
דאס זעלביגע וואס דער אבער גלויבישער טוט · און גליי[…]
אוים אין דעם צוא איינעם הונד וואס מען לערינט אים
שלוה · דאס ער שטייט אויף זיינע הינטערשטע פים כל זמ[…]
מען קוקט אויף אים · נעמט מען אבער אראפ דיא אויגין פ[…]
דאן פאלט ער ווידער ארויף אויף אלע פיר פים · אזו גופינ[…]
אין דער גישיכטע · דאס ביא איינעם גרעסטין משורר פון א[…]
צייטין (ביירָאן) וואס ער האט אין זיינע ביכער גילייקינט ז[…]
אן אזעלכע זאכין וואס מיר קענען עס ניט און טארין ע[…]
לייקענען · האט מען נאך זיין טויט ביא אים גיפונען אקמ[…]
זיין הערצין · און ווידער איינער פון דיא גרעסטע גבורי […]
וואס ווארין אויף דער וועלט און וואס וואר דער צוא אי[…]
גיקלערטער מאן · האט מען אים אמאל דער וויסט דאס ער ו[…]
גורל מיט ביידע שקארפעטקעס פון זיינע פים · צוא זאל ש[…]
פיינט שוין איבער פאלין אדער ניט · און אזו שאול וואס
אויס גיקאסירט אלע מכשפות פון ארץ ישראל · איז דע[…]
גיגאנגען אליין פרעגין ביא איינער צויבערין · גינוג דאס
גלויבין האט אגרוישע מאכט איבער דעם מענשינס הע[…]
אימער און אייביג · זעלבסט אויף דיא גרעסטע מענטשין
שוין אויף דיא מיידכען פון מאקאן · און דיזער אבער גלויב[…]
דיא זאגע (שמועה) פון דעם טויטין גאסט · איינע גישיכט[…]
וואר פאר שריבין דארט אזו אין דעם אידעשין פינקס · א[…]
אין דעם קריכטליכין קראניק · אונטער דיזעם שרעקליכין
„טויטער גאסט„ וואס דאס ענדע איז דארט פון דיזעם ספור
אלע

BYRON

THE RESILIENCE OF SUPERSTITION

[…]לע הונדערט יאר קומט אהער אנאסט אין שטאט וואס נער איז
[…]לין גאר אטויטער · שאדכענט זיך צוא אלע מיידכען · און
[…]רייט זיך אום דער נאך דאס גיזיכט צו דעם נאקען · נון וואר
[…]ארע דיזעם יאר דער לעצטער פין הונדערט · און דיא זעלבינע
[…]אנאסין וואס ער קומט אהין אלע יאר · דיזער גאסט וויא מען
[…]גנט קומט אלע הונדערט יאר שענער איינגער און מאדעשער
[…]קליידעט · צייגט זיך זייער רייך · מאכט זיך גיפעליג צוא יעדער
[…]ירכען · און דער נאך אלם זיא איז שוין אין אים העכסט פאר
[…]בט · דאן זוכט ער זיך שוין אוים איינע שטילע נעכטליכע
[…]ונדע צוא זיין מיט איר אליין · און דרייעט איר דאס גיזיכט
[…]ום נאקין אום :
[…] אך) דאך נור פון וועלכע צייט אן איז שוין דאס · און
[…]ארום קומט ער אהער · דאס וויסט קיינער · דען דער פינקס
[…]ן אזו דער קראניק איז קוים אלט צווייא הונדערט יאר · ווייל
[…]א פאריגע זיינען פאר ברענט גיווארין · און אין דיזע · דאס
[…]יסט אין דעם פינקס זיינען באשריבין דיא עטליכע אידעשע
[…]ידכען וואס זיינען אום גיקומען דורך דעם טויטין גאסט · אין
[…]ע צווייא מאל · און אין דעם קראניק איז באשריבין דיא עטליכע
[…]יסטליכע מיידכען וואס זיינען אום גיקומען אין דיא צווייא מאל ·
[…]ואר דיא גאנצע צייט וואס לייפט איבער פון איין מאל צוא דעם
[…]דערין מאל · מאכט זיך דער עולם נור לוסטיג איבער דיזע
[…]וועגדע · און דאך וויא עס קומט שוין אזוואך פיר פאר דעם
[…]נדערטין יאר · ווערט ניט דער מאנט קיין ווארט פון קיין שידוך ·
[…]ן אלע מיידכען ווייכין פון יעדין יונג גיזעלער (בחור) וויא איין דיב
[…]נב) ווייכט אויס דעם אסטראג · און אלע נאכט ווערט דארט
[…]ער ציילט אין שטילע גיזעלענשאפטין שרעקליכע געשיכטען פון
[…]דים · פון מתים · עס ווארין דער ביא זעלבסט גאנץ אויף
[…]קלערטע לייט · פלעגין עס צוא הערין זייער ערינסט · און
[…]לעגין צוא זאגין „וואס מיינט איר · עס איז דא פאר גיוּים אין
דער

EFFECTS JEWS & CHRISTIANS ALIKE

דער וועלט צווישין הימיל אונ ערד פיל מעהרערע זאכין
אונזערע פיליזאפען דייגקען, אונ דאן האט זיך יעדערער
גישעצט · דאש ער איז צוא הויז · אונ איז ניט אין אפוסטין
אין אוויסטין מיל · ניט אונטער אבריק · אונ ניט אין איין
שראם · אונ פשיטא שוין ניט אויף אבית עולם :

ובני הנעורים) דאך אבער דיא יונגע לייט פון דיזעם
רעגעמענט האבין זיך דאריבער לוסטיג גימאכט · אונ פלעגין
צוא זאגין „א מעכטין דיא מיידכען אזו אונז דיא קעפ ניט
דרייען וויא מיר וועלין זייא ניט פאר דרייען · אונ פלעגין
איין צוא דרינגען אין יעדעם הויז וואו עס וואר נור איין מיידעל
אוים צו געבין · מען האט זייא אבער אין קיין ארט ניט אן גינומען
אונ פלעגין מוזין אפ ציהען צוריק מיט לאנגער נאזע (דאש
מיט בושה) נון וואר זייא דארט אין מאקאן אזו לאנג ווייליג
אכהן אויף אבית הקברות · וויא אוויין הענדלער צווישין נ
אדער בעסער צוא זאגין וויא איינעם קאוואלער אין אנאנען קלו
(מניסקעם) · דען עס וואר דאש גאנצע יאר דארט קיינע האבין
קיינע פרייליכע אווענד גיזעלענשאפטין · פונקט וויא אין
וואכין פון שבעה עשר בתמוז ביז תשעה באב · מעהר פאר
יונגע לייט פון דיזעם רעגעמענט האט דארט גיליטין דער
נארבוניע · דען ער וואר אזו שיין אזו בעהנט דאש ווע
מיידכען עס האט נור אויף אים איין בליק גיטאן וואר זיא שוין
ליבט אין אים · אונ דאש וואר דאן דארט דער געוויסעסטער
פון דעם טויטין נאסט · אונ דאהער האבין אים אלע מיידכען
געוויכען וויא דעם פעסט · דורך וועלכע נאם ער פלעגט ניט
גיין פלעגין צוא גילינגט ווערין דיא לאדין · אדער דיא גאר
ארונטער גילאזין דאמיט דיא טאכטער דעם הויזעס זאל הליל
ווילענדיק אקוק טאן אויף אים · אונ דאן וועט איר שוין
דער נאקין אום גיקערט · נון איז דיזעם יאזעפען אזו ווייט ש
גיגאנגען דארט אין דיזעם צווייבער יאר דאש ער האט שוין

פאר נעסין וויא איין פראויענצימער זעהט אוים · אונזערע מארגאם
דיא טאכטער פון דעם אראן זומערזעט וואלט אין דיזער זאכע אויך
קיין אויסנאם מאכין · זיא וואלט בודאי אויך אוים געוויכען אים
וויא יעדע אנדערע מיידכען · אונ וואלט גיוועזין איין גישפארט
וויא איינע נאנע (מניסקע) אין אויבער צימער ווען זיא וואלט
אים שוין איין מאל ניט אן גינומען אונ ערקענט דאש ער איז דער
יאזעף נארבוניע וואש זיא וואר זיינע וואוילטעטערין : אונ וואש
זיא האט זיך העכסט גיפרייט מיט זיין קומען אהער · צוואר אפילו
אין הערצין האט זיא פילייכט איין עטוואס אנדערש גידיינקט ·
דאך הערראוים ווייזין האט זיא עס ניט גיקאנט · אונ איז אים גיבליבין
גוט אונ אזו ער איר · עס וואר אבער דער בייא קיין ווארט פון
ליבע צווישין זייא גישפראכין · אונ פשיטא שוין ניט וועגין אשידוך :

6.

דער גיטאפעלטער גיבורטס טאג :

כן עברו והלפו) אונ אזו זיינען זיך איבער גילאפין עטליכע
מאנאטין · אונ יאזעף וואר אלץ בייא דעם אראן זאמערזעט אויף
קוואטיר · אונ וואר שוין דארט פאר רעכינט פאר איין איינענעם
זון · מען האט זיך שוין גאר פאר געסין דאש ער וואר אמאל
אוועכטער אין גארטין · איין בעטלער קינד אונ דאש גלייכין · מען
האט עס אים קיין מאל דער מאנט · אונ אזו ער אליין זיך אויך
ניט · גראדע אום גיקערט ער פלעגט נור צוא דער ציילין וויא רייך
עס ווארין אמאל זיינע עלטערין · אונ וויא גרוים זיין פאמיליע איז
דער צוא גאך האבין זיך זייער פיל נגידים פון שטאט מודה גיוועזין
פאר אים אונ פאר אראן אין דיא אויגין זייענדיק דארט אמאל
אויף אשמחה דאש זייא זיינען גאר זיינע נאהענטע קרובים · אונ
האט פון זייא מיט דער צייט דער גאנגען ווען זיין גיבורטס טאג
איז · דען וועלכער פארנעהמער מאן לעבט עס אן אגיבורטס טאג :
אונ צום גליק אין דער רעכענונג אויש גיקומען דאש זיין גיבורטס

טאג איז אין דעם זעלביגין טאג פון מארגאטס געבורטס טאג ·
וואר איין וויכטיגע געלעגענהייט צוא איינעם באל אין זומערז
הויז · פיר וואכין דער פאר וואר מען שוין דארטין באשעפט
מיט דיא גרעסטע צוא ברייטונגען · דיא טאכטער וואר פ
נומען מיט אלערלייא האנד ארבייט · דען זיא האט אויש ג
טייערע נאז פאציילקעס · מעסטעס · שלייקעס פאר דעם יאזע
דיא מוטער וואר ווידער באשעפטיגט אן צוא נרייטין קאנפיטור
פעקעל פליישי גירייכערטע גענזענס · דארע קיסקעס אונ דאש גרי
דער פאטער וואר באשעפטיגט גאר מיט נאך פיל וויכטיגערע זא
אלס זייא ביידע וואש מיר וועלין באלד דער פון דער ציילין ·
אליין דאש הייסט יאזעף איז גיפארין קיין פאריז אונ האט
גיהאנדילט פאר מארגאט בארבאנטער שפיצין · איינע טיי
גיטארע · אשיינעם בראנזעלעט · איינעם גאלד גיהאפטין וואל
אונ מען האט מיט דעם גרעסטין פאר לאנג גיווארט שוין אויף די
ערווינצטין טאג · וואש יעדערער האט זיך פאר שפראכין
האבין אין אים איינע אנדערע פריידע · אונ דער סוף וואר ד
מען וואר דארט אין שטוב פיל מאל מעהר גיקריינקט וויא אין
אלע טעג פון אנגאנץ יאר · וויא מיר וועלין דא ארץ באשריי

וכן בא יום המקווה) אונ אזו איז אן גיקומען דיזער ערווינצ
טאג מיט גרויס לארעם אונ געפילדער · דען קיים האט ע
גיהייבין צוא באגינען · עס וואריןנאך ביא דעם אראן זומער
דיא לאדין צוא גימאכט · האבין שוין הונדערט אונ פופציג
דיא פולקאוואי מוזיקע גישפילט אונטער דיא פענסטער פון
יאזעף נארבוניע · צעהען דעם זייגער אין דער פריא ווארין
אלע דארט אין שטוב אן גיטאן יום טובדיק · דיא טישין וו
גידעקט · זילבערנע לייכטער אויש גישטעלט · עלף דעם זייגער ו
דער לאנגט איין פרעכטיגער פריסטיק · אונ איינער האט ד
אנדערין צוא גיווינצעוועט · צוועלף דעם זייגער האט מען א
גישטעלט אויף דעם טיש דיא גישיינקע · נוא יאזעפס גישיי

איז

איז שוין אונז באקאנט · אזו האבין מיר שוין דא גאר ניט וואש צוא
ריידין דער פון · אונ אזוא מארגאטס אויך · דאך וואר איצונד
נאך עפעס צו גילייגט וואש וואר פיל וויכטיגער אלס אלע איבעריגע
זאכין · וואש ווארין נור פון איר אייגענע האנט ארבייט : עס איז
גילעגין פון אויבין איין גרויסער קאנווערט מיט דעם זיגעל פון
דעם פעלד מארשאל זייער שיין פאר פוצט · יאזעף האט עס באלד
אויף גיבראכין אונ האט עס מיט פריידין דורך גילעזין · עס וואר
דארט גישטאנען איין גרוישער דאנק פון דעם פעלד מארשאל צוא
דעם יאזעף פאר זיינע טרייהייט אונ פאר זיין גרויסין מוטה מיט
אנאנגראודענע פון צוואנציג טויזינד פראנק · אונ דער צוא נאך
איין צין פון איין פולקאווניק · דיזער קאנווערט איז שוין מעהר
אלס איין אכטאג גיקומען · דאך דיא מארגאט האט זיך דער
וואוכט פון דעם בשעת דער יאזעף וואר נאך אין פאריז איין צוא
קויפין גישיינקע פאר איר · אונ האט גיבעטין דארט אין שטאב
דאש מען זאל איר עס איבער געבין דאש זיא זאל אים דער מיט
ערפרייען צוא זיין געבורטס טאג · נון וואר דארט איבער נייעס
גיווינצעוועט אונ גשריען עס לעבע יאזעף דר אבעריסט (פולקאווניק) :
דיא מאדאם זאמערזעט וואש זיא האט שוין פון דיזעם צין
נאך פריער גיוואוסט האט דעם נייא גיבאקענעם פולקאווניק
באשאנקען מיט אנייעם אויס פארעם (מונדיראווקע) פון אפולקאווניק ·
מיט אלע קליפער גיצייג דער צוא · די טאכטער האט זיא בעשאנקען
וויא גיוואונליך מיט אטייערין רינג · מיט אטייערע טאלעטע · ער
אבער דער פאטער האט דעם יאזעפען באשאנקען מיט אטייערע
דראסקע · אונ זיין טאכטער מיט אקאנווערט וואש האט איר
שור צוא דער ערד גישטרעקט · דאש וואר ניר איין בריף פון
איין גיזויסין יונגין מאן וואש מען האט אים גירופין הערהאן ·
ער וואר דער אייניציגער זון פון דעם ווינער האף אגענט דער
מינדעל האן · ער וואר איין מיליאנער אונ שוין רעכט אלט · אונ
זיין זון איז זיין אייניציגער ערבע (יורש) · ער וואר שוין מעהר

אלם

אלם דרייא יאר דאש דער אראן האט אלץ אין שטילין גיארב...
דורך גרויסע קאנטאריסטין גוטע פריינד וואש האבין זיין טאכט...
גוט גיקאנט דאש דיזער יונגער האן זאל זיין טאכטער הייראטה...
נון האט עס שוין אזו וייט גיבראכט · דאש דיזער יונגער האן ה...
איצונד גישריבין אבריף איינגעהענדיג צוא דעם אראן זומערזעט
אונ עס וואר אין אים גישריבין אזו „ליבער הער א זומערזעט
וואש אן בעטריפט (נוגע) צוא אונזער פארטי (שידוך) זינד ...
(זיינען מיר) שוין אין ריינעם (דאש הייסט דורך גיקומען) ...
בלייבט אונז נור איבער דאש מיר זאלין אונז זעהען · נון ה...
איך גיוואלט קומען צוא אייך אויף מארגאטס גיבורטס טאג · לייד...
אבער בין איך איצונד אום וואול · וויא איך וועל נור גיז...
ווערין אונ דיא וועטערין וועלין שענער ווערין · בין איך אי...
גאסט אויף איניגע טעג · אונ דער נאך מיט גאטעס ווילין וו...
איך ווערין אייער זון · דער ווילע גירים איך אייער טאכטער
באשיינק איר שוין צוא איר גיבורטס טאג מיט אציטער שפי...
פון קינסטליכע ארבייט„ אזוי האט זיא זיך גיטראכט · ה...
איז מיר ניט קיין ציטער שפילקע וואש וועט שטעקין אין ...
סאמעזעטקע · ניין דאש איז איין שפיז וואש וועט מיר שטעכין
מיינעם הערצין · דען אין גרונד האט זיא ליב גיהאט זייער ...
יאזעף נארבוניע · זיא האט זיך אין אים פאר ליבט פון דער ערש...
מינוט אן וואש ער איז ארײן צוא זייא אויף קוואטיר · אונ
איז ער פאר ליבט אין איר גאר אן שיעור · אונ וואש זייער ...
האט ניט גיזאגט דאש האבין זייערע אויגין גישפראכין · עס ה...
עס אפילו אלע גימערקט: נור דער פאטער ניט · דען ער ווא...
איין מענטש פון דער אלטער וועלט · אונ האט גימיינט דאש
דיא עלטערין אליין האבין דאש רעכט אויש צוא ווײלין פאר זיי...
קינדער אחתן אדער אכלה · דען אזו וואר דיא גישיכטע מיט ...
זעלבסט · נון איז דער גרעסטער גליק ווען מען גיט אטאכ...
ארייכין מאן וואש האט שוין אין דער האנט אגרויסין גישעפ...

אונ

אונ דאש איז דער יונגער האן · נון דארף ער שוין פאר זיין טאכטער
קיינע בעסערע בשורה האבין צוא איר גיבורטס טאג וויא אן צוא
זאגין איר דאש ער האט אויש גיפירט פאר איר אזו אוועלט בעריסטין
שידוך · נון וויא מיר ווייסין אבער וואר עס פאר איר גאר איין
איובס פאצט (איין טרויער בריף) אונ האט איהרע אויגין רויט
אן גיווײנט · באלד איז עש גיוואר גיווארין אויך יאזעף נארבוניע ·
אונ איז גיווארין דורך דעם אזוא פאר דריסלאך · דאש אויף דעם
אווענד וואר ער ניט ביי דעם באל · אויך דיא מוטער וואר זייער
גיקריינקט · דען זיא האט פון דעם ניט גיוואוסט ביז דיזעם טאג ·
אונ האט אויך וויא איר טאכטער שוין גאר אנדערש ניט גירעכינט
דאש יאזעף נארבוניע וועט בלייבין איר איידים · קורץ דער פון
עס האט ניט לאנג גידויערט אונ דער אראן זומערזעט האט גינוג
שוין איין גיזעהען דאש ער האט מיט דיזעם בריף צוא שטערט די
גאנצע שמחה · עס וואר אבער ביי א טאג קיין צייט דער פון צוא
רידין · פשיטא שוין פון אווענד · דען עס ווארין דארט געסט
איבער געסט · אונ יעדערין באזונדער האט מען גימוזט צייגין
אלץ איין פריינדליכין אונ פרייליכין פנים · אונ ווידער יעדער האט
גימוזט באדויערין וואש גראדע דער יאזעף נארבוניע איז אין דיזעם
אווענד ניט גיזונד · צוואר עס וואר קיין מיידכען דארט אויף דעם
באל ווייל קיינער האט זיך ניט גיוואגט צוא קומען איבער דיא
גאווענדע פון דעם טויטין גאסט · דאך ווארין זייער פיל פאר
הייראטהע פרויענצימער וואש וואלטין גערין גיוועזן גיפעלין צוא
ווערין דעם יאזעף נארבוניע · קורץ דער פון איך וויל דא ניט אזו
פיל מאריך זיין · עס איז דיא נאכט צוא גיבראכט גיווארין דארט
זייער לאנגווייליג · אונ דאהער האט מען גימאכט דארט גאנץ
בקיצור דאש ארום צוועלף דעם זייגער וואר שוין נאך דעם באל ·
ארום איינסין וואר שוין דארט קיין גאסט · אונ ארום צווייען ווארין
שוין דער הער אראן זומערזעט מיט זיינער פרויא גאנץ אליין אין
שלאף צימער · נון וועלין מיר אקליין ווײלע צו הארכין וואש דארט

וואר

ואר גישפראכן דען דאש איז פר דיר מיינע לעזערין פיל וויכטיגער
אלס דיא גישיכטע זעלבסט · דען דארט ואר גישפראכין אזעלכע
זאכין וואש קומען פאר זייער אפט אין לעבין צווישין מאן אונ ווי
זעלבסט אין דיא עלטערע יארין · אונ וואש מען קענעם מיט רעכ
רופין „איינע פריידיגט (אדרשה) פון אונטער אפארהאנג„ אונ נע
עס טאקע דא עס אזו רופין :

7.

<דיא פריידיגט פון אונטער דעם פארהאנג>:

בין כל המון הדרשות) אונטער אלע דרשות אדער פריידיגט
וואש ווערין גיהאלטין אדער גיזאגט אין דער וועלט · איז די
ערגסטע אונ דיא שלימסטע דיא פריידיגט (דרשה) פון אונטער דע
פארהאנג · אונ צוא גלייך אויך דיא שרעקליכסטע · דען אי
פריידיגטין ווערין גיהאלטין בייא טאג · אונ דער פריידיגט ווא
נור בייא נאכט אין דער פינסטער · על פי רוב אין דיא גייסטע
שטונדע · דאש הייסט צוועלף בייא נאכט בשעת דיא גייסטע
(רוחות) האבין זייער שליטה · אונ דאש אין דער פינסטער נו
פון אונטער איינעם פארהאנג וויא דיא פאר צייטיגע דין תור
פון דיא שדים מיט מענטשין וואש האבין ארויין גיטראטין
זייערע גרענעצין · צווייטינס איז בייא יעדין אנדערין פריידי
איז אפריידיגער (דרשן) אויף אגאנצין עולם · אונ דאש
ווערין זייא פאר מוצעט אונטער זיינע הענט בלייבין אן כוחו
אונ דא בייא דעם פריידיגט פון אונטער דעם פארהאנג איז איי
אויף איינעם · דריטענס דארט איז דער פריידיגער נור איין מ
פערשוין וואש האט נור איין מאס רייד · אונ דא איז איין פריידי
אווייבס פערשוין וואש האט ניין מאס רייד · פערטינס דארט
עס גיפעלט ניט וועמען דער פריידיגט האט ער דאך רעכט א
צוא גיין · אונ דא מוז דער ארעמער מאן עס אויש הערין
גאנצין · פינפטענס בייא איינעם אנדערין פריידיגט שלעפערט

על

על פי רוב איין · אונ דא בייא דיזעם פריידיגט פון אונטער דעם
פארהאנג שלאגט עס ארויס פון שלאף · דען זיא קוויצעט אונ
וויינט · קורץ דער פון דער פריידיגט פון אונטער דעם פארהאנג
איז גאנץ פערשידען פון גיוואונליכע פריידיגטין · נור הצד השוה
שבהן · דאש הייסט נור אין דיזער זאכע גלייכין זייא זיך יוא אויס
דאש אזו וויא אין אלע פריידיגטין איז מען פותח בגנות אונ איז
מסיים בשבח · דאש הייסט מען הייבט אן מיט בייזין אונ מען
לאזט אויס מיט גוטין · אדער בעסער גיזאגט מען איז מסיים בכי
טוב · אזו דא אויך בייא דעם פריידיגט פון אונטער דעם פארהאנג
הייבט זיך אן מיט קריג אונ לאזט זיך אויש מיט אשלום וואש
דויערט ניט ליינגער אלס דיא אורזאכע זיינע (דאש הייסט וויא דיא
מינוטנע אינטערעסע וואש צוא ליב איר ווערט על פי רוב דער
שלום צווישין מאן אונ ווייב) :

גם זאת לך לדעת) אויך דארפסט דוא מיינע לעזערין וויסין
דאש יעדער פריידיגט פון אונטער דעם פארהאנג האט אלץ דעם
זעלבינין נוסח · וויא מיר האבין עס באשריבין דארט אין דער גישיכטע
פון דעם ווייבערשין סוד · עס הייבט זיך אן דארט מיט אקרעכץ
פון דעם ארט · אוי ווייא מיר מיינע יארין · אונ אזו אלץ ווייטער
כסדר ביז איבער דיא שטיק וואש הייבט זיך אן „אט אזו איז מיין
גילדענע מערכה וואש לייט-זיינען מיר מקנא · קיין בעסערין ביסין
זאלין זייא ניט האבין„ אונ עס ווערט גישנייצט צוויא מאל דער
נאז דער בייא · אונ דער נאך הייבט זיך ערסט אן דיא רעכענונג
פון דיא עבירות אפארט וואש אין יעדין פריידיגט איז אלץ שוין
אנדערע מיט אפירוש דער צוא · עס ווערט יעדער גידאנקען דעם
מאנס יעדער בליק זיינער אויף איינע אנדערע פרויא ציטירט
(גלייענט) אונ דיא דמים גיצאפט · ביז זיא הערט שוין דיא קלעפ
וואש דער מאן שלאגט זיך חטאתי · אונ דאן ענדעט זיך מיט איין
פולין פרידין וויא מיר האבין שוין פריער גישריבין · נון אזו
אשרעקליכין פריידיגט האט נעבעך אין דיזער נאכט אונזער אראן

זומערועט

זומערזעט אוים גיליטין פון זיינער פרויא דארט אין דעם שלאף
צימער · אונ דער צוא נאך האט ער גימוזט אויש הערין אלאנגין
אויש רעכענונג פון לאנג פאר געסענע זינדין · אויף וועלכע זיא
האט אים שוין לאנג מוחל גיוועזן נאך דיא פאריגע פריידיגטין ·
אן דער שפיצע פון דיזעם זינדען רייסטער איז גישטאנען · ווער
פאר שטייט דאש ניט · דיא זינדע פון דעם שידוך וואש ער האט
דא גיפראוועט אינם געהיים :

„אזו דוא הייבסט שוין אן דיינע אלטע מאדעם„ האט זיא אן
גיהייבין נאך דעם גיוואונליכין נוסח פון אלע ווייבערשע פריידיגטין
אונ נאך דעם וויא זיא האט שוין צווייא מאל דעם נאז גישנייצט ·
אזו דוא הייבסט שוין אן ווייטער צוא באהאלטין זיך פון מיר · אונ
ווידער עובר צוא זיין אויף אונזער ערסטין תנאי וואש מיר האבין
גיהאט צווישין אונז נאך דער חתונה · דאש מיר זאלין קיינע
סודות האבין איינער פאר דעם אנדערין · אונ איצונד ווילסט דוא
טאן א שידוך גאר אן מיינער ידיעה · נוא זאל שוין זיין דאש איך
בין ביא דיר אצויג · דער מאן זיך אבער דאש אונזער טאכטער
איז ניט איך וואש ביא מיר וואר רעכט צוא האלטין זיך מיט דער
דודע וואש מיינע עלטערין האבין מיר גיגעבין גאר אן מיין וויסין
ניין אונזער טאכטער מוז אים פריער זעהען אונ איין ווילינגין · אונ
פיליכט האט זיא שוין איר הערץ אוועק גיגעבין איינעם אנדערין
וואש ביזט דוא אריין גיפאלין מיט דיין נארישין בריף וויא שמאי
דער גוט יום טוב ביטער דורך דעם סכך פון סוכה אין סוכה מין
זיין גוט יום טוב · אונ האסט צוא מישט ביידע שמחות פון זייא
ביידין · דיא מיידיל איז דער פון אקראנקע הלואי זאל זיא דער
פון גוט אפ שניידין · דען זיא האט באקומען פון יענעם טא
אגרויסין קאפ ווייטאג · אונ צווייטענס איז דאך עפעם ביא אונ
אין מאקאן ניט קיין גלאטעס יאר ווער דיינקט דא גאר היינט פ
שידוכים · א וואלט ניט גיוועזן דיזע מניעה דאן האבין מיר אחת
ביא דער זייט · וואש פעלט אונז דער יאזעף נארבוניע :

ואנכי

ואנכי) „אונ איך„ האט ער זיך אפ גירופין מיט צארין · אונ
איך זאג ניין · דער נארבוניע איז פאר איר קיין חתן · דען מיט
זיין ארעמען גיהאלט ווער ער ניט גינערין שטענדיג זיין פאמיליע ·
צווייטינס היינט מארגין גייט ער ווייטער אין שלאכט אונ אונזער
טאכטער בלייבט גאר איינע אלמנה אדער איינע עגונה · דער
יונגער האן אבער איז איין איינציגער זון פון אמיליאנער · היינט
מארגין איז ער זיין יורש · אזעלכער שיקעלט אוים פון ארביל אלע
אייניגע טויזינט פראנק וואש דאש איז דאש גיהאלט פון איין
פאלקאווניק · זיין חתימה גילט אין אלע לענדער וויא איין קייזערליכער
אוקאז · אזעלכער איז יוא אין שטאנד אונזער טאכטער גליקליך
נוא סאבין · אונ צווייטינס וויל איך דאך נאך אליין אויך ניט טאן
אונטער דיא אויגין · איך האב דאך גישריבין דאש ער זאל קומען
נוא דעם גיבורטס טאג דאש זייא זאלין זיך פריער זעהען · נון
וואר מעשה שטן דאש ער איז ניט גיקומען · נוא וואש קאן מער
זיין וועלין מיר נאך אביסיל ווארטין · איך גלויבע וויא נור דיא
שטערין וועלין זיך בעסערין וועט ער פאר גיוויס קומען · דאן
ווען זייא וועלין זיך נור גיפעלין האבין מיר קיין בעסערס ניט · אונ
ווען חלילה ניט וועל איך אונזער טאכטער קיין גיוואלד אן טאן ·
דען איך וויים גאנץ גוט וואו מיר האלטין מיט דער היינטיגער
וועלט · אונ ווייטער וואש דוא פלעצעסט דא נארעשקייט פון דעם
זימין גאסט איז ביא מיר ניט ווערט צוא ריידין דער פון · דען
וואש איז אפוסטע גאוועדע אונ ווייטער ניכט · גידיינקסט דוא
וואש עס האט זיך אויש גילאזט מיט דעם ווארפין אין שטוב דארט
ביא דעם פרעזידענט · אונ מיט דעם גלגול דארט ביא הענע דיא
נדערקעם טאכטער · שעמט אייך פלוידער זעקע פון אזעלכעם
אן ריידין :

צדקת בדבריך) „דוא האסט רעכט מיין מאן„ האט זיא אים
גענטפערט · איך וועל דיר טאקע נאך געבין דאש מיט דעם
ארין שכל · טויג טאקע ניט צוא האבין אמאן אוואיענעם .

מענטשין

מענטשין • דען עס איז אים זייער ליכט צוא פאר ליהרין • דאך
אבער זאג זע מיר וואש מוט מען דאש אונזער טאכטער איז פארט
פאר ליבט אין אים • נון פרוב רייסין צווייא הערצער וואש זיינען
שוין צוא זאמען גיוואקסין • זיא וועט עס חלילה ניט אויס האלטין
איך זאג דיר הער אויף דען דוא שפילסט דא מיט אלעבין • ליבשאפ
האלט ניט פון שפיקולאציאנען • געלט שפילט דער בייא גאר אקנאפ
ראלע וויא שלמה המלך האט גיזאגט (אם יתן איש את כל הון בית
באהבה בוז יבוזו לו) דאש הייסט ווען איינער זאל דיא ליבשאפ
אפ קויפין פאר גאר דיא געלט זיינע וועט מען אים אויש לאכין
שמעי נא) „הער מיר נור צוא מיינע פרויא„ דיא ליבשאפט
האבין גישפילט זייערע ראלעס בשעת דיא שדים וואַרין גרויש
מחותנים מיט מענטשין • נון האבין זייא שוין ביידע אויף גיהער
אויף איין מאל • דיא ערסטע מיטיל צוא ליבע איז דאש מען ז
דיא פאר ליבטע שיידין איינע פון דיא אנדערע • דאן ווערין ד
גימיטער קיל • אונ דאש וועל איך זייער לייכט אויס פירין • מאר
לאז איך מאכין איינע אסיפה • אונ קהל שרייבט אריין צוא ד
וואיענעם מיניסטער איין ביטע דאש מען זאל דיזעם רעגעמ

פון דאנען צוא נעמען ווייל מיר זיינען פון זייא העכסט אום צ
פרידין • אונ דאן איז דער נייא גיבאקענער פולקאווניק יא
נארבוניע הונדערט מייל ווייט פון דאנען אויף דיא שפאני
גרענצע • אונ וועט זיך דארט שוין פאר ליבין אין איינע אנדע
אונ אונזער טאכטער וועט ליב באקומען דעם האן אונ בלי
פאר אימער זיינע הון :

אך) „דאן„ האט זיא זיך אפ גירופין • דאן אבער וו
פיליכט דיין טאכטער מיט לייפין • נוא וואש ווירד דאן זיין • ז
יונגעם בלוט שפארט ניט קיין גוט • נוא זאלין מיר איר אימער ו
איינע גיפאנגענע האלטין • הערטעסט דוא מיך גיפאלגט האט אונ
שטאט גידארפט וואש אנדערש שרייבין צוא דעם וואיענעם כניס
דאש אונזער שטאט ווינסט צוא האבין דיזעם יאזעף פאר .

קאמאנדאנט • אונ ער וועט פון זיינער זייט אויך שרייבין דאש זיין
ראנגע ערלויבט אים ניט צוא גיין ווייטער אין שטרייטין בכן ווינצט
ער צוא האבין איינע רוהיגערע דינסט • „א בעסער וואלט ער
דארט אויף דיא שלאכטער פעלדער גיבליבין אלם ער איז אהער
גיקומען צוא אונז אום צוא פאר דרייען אונז דיא קעפ„ האט זיך
דער אראן אפ גירופין • אונ עס וואר אזו גיציינקט ביז פיר דעם
זיינער פאר טאג • אונ דאש ענדע פון דיזער קריג וואר דאש מאראנע
האט נאך גיגעבין דאש ער זאל מער צוא דעם האן דאריבער ניט
שרייבין ביז מען וועט מיט דערי מארגאט זייער פיל דאריבער
שפרעכין פיליכט וועט זיא אליין דער צוא מיט איר גוטין ווילין
איין ווילינגין • אונ דיא זאך וועט זיך אפ לייפין שטיל אונ פרידליך :

8.

„דיא ערסטע נאכט פון חנוכה„

מנהג קדמון) איין אלטער מנהג וואר דארט פון קדמונים
דאש אין דיא רייכע הייזער זאל גימאכט ווערין אין דיא ערסטע
נאכט פון הנוכה איין מאלצייט וואש ווערין דער צוא גילאדין איבער
הויפט קרובים • כלי קודש • אונ אלע גוטע פריינד • נון פון דיזער
אלטע זיטע האט גיהאלטין אונזער אראן אויך • דען דאש האט
גיווזין דאש מען גיהערט נאך צוא דעם אלטין אידעשין אדעל •
אונ דאש האט זייער פיל איין גיטראגין צוא שידוכים אונ זעלבסט
צוא נאמנות אויך • נון אין איינער אכטאג ארום נאך דעם גיבורטס
טאג וואר דיא ערסטע ליכטיל • אונ עס וואר אשיינער מאלצייט
בייא דעם אראן אין שטוב גאר אויף דער אלטער מאדע • עס
ווארין אן גיצונדין אלע לייכטער • דיא טישין גידעקט • פריער
זיינען גיקומען כלי זמר אונ האבין גישפילט מעוז צור • אונ האבין
באקומען אשיינע נדבה • דער נאך איז גיקומען דער חזן מיט דיא
משוררים • אונ האט אויך גיזונגן מעוז צור • אונ מען האט זייא דער
האלטין צוא וועטשערע • נון וואר דער לאנגט קאווע מיט טייערע

ניכל פייפען

פייפען (לולקעס) · עס האבין זיך צוא זאמען גיקליבין פון פ
ביז זעקס מנינים · עס וואר דארונטער גרויסע זקנים · פרו
אידין · מען איז זיך גיזעסין בייא דעם טיש אונ מען האט ז
אונטער האלטין פון פאר שיידענע זאכין · באלד האט מען גיזא
תורה ; באלד האט מען גירעט פון דער פאליטיק דאש הייסט
מלחמות אונ פון דיא גרוישע יענעראלין „ניין אונ דאש וויל א
ביידע ניט הערין„ האט זיך דארט אפ גירופין איינער פון ד
געסטע וואש וואר אאיד אחכם · תורה פאסט אין איין גיזעלשא
פון לומדים · אונ פאליטיק פאסט אונטער אגיזעלשאפט פון וועל
קענער · אונ מיר זיינען עס ביידע ניט · איך וואלט בעסער וועל
הערין אונ וויסין פון וואנען עס וואקסט דיא גישיכטע פון דע
טויטין גאסט · אזו אמעשה וועט מען פאר גיווים פון פינגער נ
אוים ברעכין · עס מוז דאך וואש גיוועזין זיין :

השאלה הזאת) דיזע פראגע האט אלעמען זייער אינטערעסיר
(וויכטיג גיוואורין) דאש מען האט אן גיהייבין צוא קוקין איינע
אויף דעם אנדערין מיט גרויסע אויגין „נוא וואש וועט איר מ
געבין„ האט זיך אפ גירופין איינער אזקן וואש וואר דער סופ
הקהל · וואש וועט איר מיר געבין ווען איך וועל אייך עס דע
ציילין אויף קלאר · דען מיר האט עס דער ציילט מיין גרוים פאטע
(זיידע) זכרונו לברכה · דאש ער האט עס גיהערט פון זיינע
אזיידין וואש האט עס אליין גילייענט אין פנקס · ער האט ע
מיר גיהייסין איבער נייעם אפ שרייבין · אונ האט דער פון גימאכ
גאר אגרויסע פאראדע · אונ אגאנצע פענדיל · אונ האט פאר זאגט
נייטיג דאש איך זאל ניט צו לאזין צו קיין שידוך אין דעם הונדערט
יאר אויב איך וועל נור לעבין · נון האב איך לויב גאט דער לעבט
עס · אונ האב טאקע אין דיזעם יאר ניט דער לאזין צוא קיין
שידוך · אונ דיא וואש זיינען גיוועזין כלות האבין גימוזט באצייטין
החתונה האבין · ווייל אכלה איז פיל מער גיפערליכער אלס גלאט
אמיידיל „גוט מיר וועלין אייך מאכין אנייעם לעטניק„ האבין זיך

ארט

לע געסטע ואפ גירופין · אונ איך וועל באפרייען אייער
פאסטאי דער פאר דיא גאנצע צייט וואש מיין רעגעמענט
א שטיין · האט זיך אפ גירופין יאזעף נארבונע „אונ איך„
אפ גירופין אראן זומערזעט · וועל עס לאזין אפ דרוקין
וועט מיר גיפעלין אויף מיינע הוצאות אונ גיב עס אייך
קשה איר וועט אן דעם זייער גוט פאר דינען · דען
יעדער לאכט דער פון · פון דעסט וועגין וועט יעדערער
קויפין :

(המחבר) „רעכט„ האט זיך דיזער אלטער קהלשער סופר

THE STORY OF THE DEAD VISITOR

איך וועל עס אייך ריכטיג דער ציילין · נור ניט
בות וויא בייא מיר איז באשריבין · נון האבין זיך דיא
אלע צו זאמען גירוקט · אונ עס איז גיוואורין שטיל וויא אין
אונ יעדערער האט זיך איין גיהארכט · דען יעדערער
כבט נייא געריג צוא וויסין איין מאל פון וואנען דאש
דער אלטער האט אן גישטאפט אפייף גוטין טאבאק ·
רייכערט אונ האט אן גיהייבין אזו :

PHILLIP IV

ויהי בימי מלוך המלך פיליפ הרביעי בצרפת) אונ עס וואר
האט רעגירט דא אין פראנקרייך פיליפ דער פירטער וואש
גירופין פיליפ דער שיינער וואש דאש איז שוין מעהר
הונדערט יאר · וואר דאן גאר וואונדערליכע צייטין אי
אנד · דען ער וואר איין זעלטענער קיניג : בייא אים
מיינע פאלק פיל גיאכטער אלס דיא פירסטין אונ דיא
יעדעס קינד אזו גאר האט גיקאנט בייא אים זיין רעכט ·
אויך מיר יודין האבין אין אים איין בשיצער גיהאט
ן אונטער אים גאנץ רואיג כל זמן ער האט גילעבט · אונ
כט העטע מאן קענען זאגין · דאש זיין גאנצע רעגירונג
וויא דער הימיל אין דעם שענסטין מאי טאג ווען ניט
שינע רציחה וואלט אים באפלעקט · איינע רציחה וואש
נאך עד היום ניט דיא סבה דער פון וויא אזו קומט ער

דער

דער צוא · אזו ארציחה וואש עס האט אים אליין אויך ז
גיקאסט · אונ וואש עס קאסטעט דא נאך עד היום ב
אלע יאר הונדערט דאש לעבין פון עטליכע כלות אדער
1314 דיזער גירעכטער קיניג האט אין דעם יאר טויזנט דרייא
פערצן גיגעבין איין באפער · איין באפער וואש דער פויפס
דער פינפטער האט עס אונטער גישריבין · דען ער ה
גיוואונט אין דער שטאט אוויגנאן וואש גיהערט צוא פראנ
דאש מען זאל זעכציג גרויסע הערין וואש מען האט זייא
טעמפפעל הערין, וואש דאש ווארין אלע גרויסע ריצא
פרומע לייט וואש פלעגין אפט צוא פעכטין זיך מיט דיא
יעגין דער אמונה · אונ וואש ווארין משגיחים אויף דיא ש
אונ אויף דיא ארעמע וואנדערער וואש גייען קיין ירושלי
ער גיגעבין אבעפער דאש מען זאל זייא אלעמען פאר
אויף איין מאל אויף איין גלינדען פייער · מען האט אבער
נור זייערע ניין אונ פופציג איינער איז אנטלאפין מיט
גרויסין פאר מעגין · מעהר אלס צווייא מיליאן דוקאטין או
בורלאנטין · אונ אלס מען האט זייא אנידער גישטעלט
שטום האלץ · האט זייער גרויס מייסטער (גרויסער גבאי
דער מאלאי גיזאגט דיזע ווערטער ,גרויסער גאט מיר
אלע אום שולדיג · רעכין זיך דוא פאר אונזער בלוט · או
קיינעם ווער עס האט אין אונזער טויט נור דעם קלענכ
אונ אזו איז ווירקליך גישעהען · דען אין איינינע מאנא
זיינען אויש גישטארבין זייערע ריכטער · זייערע שרעדאוו
דער קיניג זעלבסט אונ דער פאפסט · נון הערט זע וויי
אום שולדיגע בלוט שווייגט ניט · באלד נאך זייער דעק
זיך דער קיניג מיט דעם פאפסט גיטיילט מיט זייערע גר
מעגינס · אונ זייא ביידע האבין ארויס גילאזין אין דער מ
אין דער גאנצער וועלט איינע באקאנט מאכונג (הכרז
איינע אביאוולענע) דאש דער וואש וועט טייטין דעם זע
טעמפ

ל הערין וואו ער וועט אים נור אן טרעפין באקומט ער לבד
רויסין טייל פון דאש געלט וואש ער האט מיט זיך דער
ך אגרויסין צין מען וועט אים מאכין פאר איין טרוכזוס
ארשאל) :
בימים ההם) אין דיזע טעג אלס דיזע באקאנט מאכונג איז
אין דער וועלט · זיינען זיך גיזעסין אין איינעם אוונד
לות בייא זאמען פון רייכין שטאנד אונ האבין זיך גישפונען ·
· דא אין אונזער שטאט מאקאן · זיא וואר דאן פיל
· אין דעם איז גיווארין עפעס אשרעקליכער שטורעם מיט
ליבער רעגין דאש עס וואר גאר אום מעגליך ארויס צוא
נאם · אונ דאן האט זיך דיא טיר גיעפינט · אונ אלע דרייא
זייערע וואש ווארין גראדע אויף דער יאכט האבין זיך
רין גיהאפט אין שטוב זייער נאם אונ דער צוא פאר קילט ·
עם הויז וואר דיא ערסטע פון זייער קומען · נוא פאר שטייט
ש מען האט זייא דאהט פריינדליך אויף גינומען · מען האט
פייער אויף דעם קאמיניק · מען האט אויף גיקאכט אגוטין
מיט אייער דען קאפע וואר נאך דאן ניט זוא שטארק אין
מאדע · נון האט מען זיך ארום גיטריקנט אונ דער ווארעמט
מען האט אן גיהייבין צוא ריידין פון נייע קייטין · אונ עס
ע דארט גילייענט דיא אנגזאסענע פון קיניג מיט דעם פאפסט
דעם אנטלאפין טעמפפעל הערין ,א גליקליך איז יענער,
זיך אלע דרייא מיידכען אפ גירופין דער וואש עס וועט אזו
מאנאכט פאנגען :
עוד לא כלו את דבריהן) זייא האבין נאך ניט גיענדעט
יידין · איז ארין אין שטוב זייערע אקאמער מיידכען וואש
דעק האבין איר גישיקט אין נאם וואש איין צוא קויפין פאר דיא
ע גרונים · זיא וואר זייער פאר שאפעט אונ נאגץ צוא שראקין ,וואש
מיט דיר דיא מעשה, האבין זייא איר גיפרעגט · וואש זאל
(הכרז) האט זיא זייא גיענטפערט · מען האט מיך איצונד שיר אין
איין ·

איין האר צוא דראטעוועט · עס זיינען אן גיראפין פופצע
אלע גיוואפינט · איינער האט גיריטין פאראוים מיט א
גינייטין גאלדענעם טעמפעל (בית המקדש) אויף דעם רעק
אונ אין מיטין האבין זייא גיפירט אגעשמיטין קאסטין
פערד · זייא זיינען גיפלויגין וויא דיא שדים וואלטין זייא
אונ וויל עס האט זייער שטארק אן גיהייבין צוא דונערין
בליצין · האבין זייא זיך אפ גישטעלט אין דער בירזע
פון דעם גאלדענעם אדלער · פאר גיוויס וועלין זייא ש
געכטיגין · א קער ווירט וועט שוין דארט אגוטין גראסין
איך שווערע בייא מיינעם לעבין האט זיך אפ גירופין א
דיא דרייא כלות · דאס דאש איז עס דער טעמפעל הער
איבער וועלכין מען האט דא איצונד גילעזין „נוא לעאן״
גיזאגט צוא איר חתן · האסט דוא מוטה גינוג אום רייך אונ
צוא ווערין · אונ צוא גלייך אויך מיך דיינע גיליבטע פא
גרויסע דאמע צוא מאכין · אט מאך קיין שיהות נייא
שטעכע אים נידער וויא איין שטיר · אונ דוא ביזט מיליאנ
מארשאל אונ איך איינע שטאטס דאמע :

כדברים האלה) אזעלכע רייד האבין דיא אנדערע
כלות גיזאגט צוא זייערע חתנים „איר זייט דאך אלע בע
האבין זייא צוא זייא גיזאגט · נון זייט איר וויא גירופין צו
זאך · גייט אלע דרייא אונ טיילט אייך ברידערליך מיט
גליק · אונ ווען ניט זייט איר ניט ווערט אונז פאר פ
האבין · דען איר זייט נור הוילע האזענפיסע (טהארזען) · נ
קען נאך איונגין מענטשין אזו וייט פאר פירין וויא די
ליבשאפט פון זיינער כלה · איר צוא ליב וואלט ער דעם
מער טרוקין מאכין אום אלע פעריל נור פון דארט צוא באק
אונ אזו האבין זייא גימאכט יד אחד דאש זייא זאלין דיזעם
הערין ערמארדין · דיא דרייא כלות האבין זייא צוא גיוו
גליק אונ ארום צעהען דעם זייגער זיינען זייא אהין אי
האבין

האבין זיך גימאכט אלס זייא קומען עבין פון וואלד · אונ האבין
פאר לאנגט אבענד ברויט אונ נאכט לאגער · דער ווירט האט זייא
אלעמען דרייען גיקאנט פאר בראפע לייט · אונ האט זייא דער
ציילט אונ אויש גיוויזין אלץ וואש זייא האבין בייא אים אויש
גיפרעגט וועגין דיזעם טעמפעל הערין · דאש הייסט וואש ער האט
גיגעסין · אונ וואש זיינע לייט האבין מיט אים גישפראכין · אונ
וואו ער שלאפט · ארום צווייא דעם זייגער זיינען זייא אלע דרייא
צוא אים זיך צוא גיגנבת אונ האבין אין אים אריין גישטאכין
זייערע דרייא הירש פאנגער (שפיזין) · נון איז גיווארין אלארעם
ווען ער האט נאך צייט גיהאט צוא שרייען · דא האבין זיך דיא
ריטער אויף גיהאפט · האבין גישווינט אן גיהאפט דיא מערדער ·
האבין זייא גיבונדין אונ מיט זיך גינומען אונ דעם טויטין אויך ·
אונ זיינען וואש צום גיכסטין אוועק איבער דיא גרענצע · זייא
האבין דעם ווירט פאר שוינט · דען זייא האבין אים וויא ער
האט דער נאך דער ציילט גיהאלטין פון לאנג אן פאר זייערין אפאר
טרויטין · אונ דאהער האט מעהר אלס איין יאר גאר ניט דער ציילט
וואש דארט האט פאסירט · דאש הייסט ביז נאך דעם קיניגס טויט :

ובין כה וכה) דער ווייליע זיינען זיך דיא דרייא כלות ניזעסין
בייא זאמען · אונ האבין צווישין זיך גירעט אלץ פון זייערע
שפעטערין גליק וואש זייא וועלין דא האבין אלס זייערע חתנים
וועלין אוים פירין זייער העלדען שטיק · דיא האט גיזאגט זיא וועט
זיך אזו קליידין · אונ דיא האט גיזאגט זיא וועט זיך אנדערש
קליידין · אונ דיא דריטע האט גיזאגט דאש מען וועט ניט טארין
צוא איר אריין שמעקין אין שטוב וואו מען זאל זיך פריער ניט אן
מעלדין · אונ נאך אזעלכע דומהייטין וואש זיינען ניט ווערט צוא
דער ציילין · דען פון וועלכע גליקין טרייכט ניט פארט יעדעם
מיידכען כלה וויים · דער ווייליע איז זיך גיווארין דער זייגער
דרייא פיר אונ דיא חתנים זיינען ניט דא צוריק · פינפטע שטונד
האבין זייא שוין גישיקט זייער קאמער מיידכען גיוואר ווערין וואש
הערט

הערט זיך דארט · זיא האט זייא אבער גיבראכט דאש דארט א
שטיל וויא אין איין אויער · זייא האבין עס נים גיוואוסט צו דיימ
ביז עס איז גיווארין אכט דער זייגער אונ דאן זייגען זייא
אליין גיגאנגען שפאצירענדיק פאר ביא דער בירזע אונ עס וו
דארט שטיל אונ רואיג · זייא האבין גיפרעגט דעם ווירט ווער הא
ביא איך דיזע נאכט גינעכטיגט · אונ ער האט גיענטפערט קיי
דא האבין זייא זיך אום גיקערט אהיים יעדע באזונדער אין
קעמערלין דארט ביא זייערע עלטערין אונ האבין אין שטי
באוויינט זייערע התנים · דען זייא האבין פורכט גיהאט עס
דער צייאלין זייערע עלטערין · אונ זייגען אום גיקומען שיר פון קומ
אונ קרייענקונג · דען יעדע באזונדער האט זייער גוט פאר שטאנ
דאש זיא האט בערעדעט איר חתן צו איינער בלוטיגע מעש
(מעשה) אונ האט אים פאר גיוויס דורך דעם איבער גיפירט
אין עטליכע טעג ארום זייגען גיקומען רייזענדער · אונ האבין
ציילט דאש זייא האבין גיזעהען דאש דער גאנצער נאכטצ
איז ערשטער וויים באשפריצט מיט מענטשין בלוט · אונ ביי
מיט שטיקלאך מענטשעשע פלייש · באלד נאך דעם איז גיוואו
אלארעם אין שטאט דאש דיזע דרייא יונגע לייט פעלין · אונ ע
האבין דיא דרייא כלות ארוים גיפלאצט מיט איין אפענעם ברויש
יעדע האט איר חתן באוויינט אונ באקלאגט · האבין זיך דיא ב
צו שלאגין · אונ דיא האר אויש גיריסין · דען דער טייל ה
נאך נים איינע פון זיי אצווייטין חתן אויעלכין · נון וואר דא
גידויין אויף גידויין גאנצע פיר וואכין גאר אן אויפהערונג :

ויהי) אונ עס וואר אלעס עס איז איין באנאם אי
גילאפין · איז ארויין גיפארין אין דער בירזע פון נאלדענעם אר
איין גרויסער הער מיט פופצין רייטער אונ מיט אגרויסין קעפ
אונ האט זיך גיפרעגט וואו עס וואוינט דא: איין גרויסער קיפ
העלבארד וואש האט אטאכטר אבלה וואש מען רופט איר נארמאד
מען האט אים גיזאלט אהין אוועק פירין · דען מען האט דא

דיא נארמאדע גיקאנט. דאש ויא איז איינע פון דיא דרייא אונ
גליקליכע כלות וואש זייערע חתנים זייגען פאר פאלין גיווארין · עס
וואר אבער אום מעגליך ארויש צו טרעטין אטריט דרויסין · דען
עס האט שרעקליך גירעגינט · גיווייהעט אונ גידונערט · גידונערט
אונ גיבליצט · דאש עס האט יעדערין דאש הערץ גערייצט. זאגט
מיר נור דיא שטראזע אונ דעם נומער, האט ער זיך אפ גירופין ·
אונ ווייטער וועל איך שוין אליין טרעפין · מען האט עס אים גיזאגט
אונ ער איז אהין אוועק · עס וואר שוין אוונד צייט · אונ דער
צוא זייער פאר המארעט · לבד דעם וואר דיזער הער אן גיטאן
נאך אין זיינע רייזע קליידער · דאהער האט מען נים גיקענט אזו
דייטליך מערקין וויא ער אויש זעהעט · מען האט מער נים גיזעהען
דאש ער איז אגאנץ הויכער אונ אספטילער · אונ דאש איז דאך
עפעס נים אזו איינע זעלטענהייט · קורץ דער פון ער איז זיך אליין
אוועק איין געטוילעט אין זיינעם מאנטיל · אונ איז גיקומען צוא
דעם וואונונג פון דער נארמאדע · זיא וואר דאן אין איר אויבער
צימער מיט איר קאמער מיידכען · אונ אונטין ווארין נור דיא
עלטערין אליין · זייא האבין אים אויף גינומען זייער שיין · דען
זעלבסט פון זיינע רייזע קליידער איז גיווען הערויס צוא זעהען
דאש ער איז פון גרויסין שטאנד · אונ האבין אים גיפרעגט וואש
ער בריכט דאש ער זעכט אין אזו אהונדס וועטער גיים, איך
בין איין מאן פון וועלט, האט ער זייא גיענטפערט · איך האב דאש
גליק גיהאט אן צו טרעפין אייער חתן לכאן ביגל אונטער וועגינס ·
איך האב מיט אים גישפראכין אונ צו זאמען גישפייזט · אונ האט מיך
הערצליך גיבעטין צו לאזין גריסין זיין כלה דען ער האט גיוואוסט
דאש איך רייזע דורך מאקאן · האט מיר גיגעבין איין בריף צוא
איר אונ האט מיר פאר זאגט דאש איך זאל איר איינהענדיגן אם
מעבין · דיא האבין זיך מיט דיזער בשורה זייער דער פרייט · אונ
האבין אים ארויין גיפירט צוא זייער טאכטער · דיא פריילייבע
נאכריכט פון אים דאש איר חתן לעבט נאך אונ דיינקט נאך פון

איר ער האט איר ערפרישט אונ באלעבט וויא דער מארגין טויא דיא
האלב פאר דארטע בלומע · זיא האט אים אויף גינומען וויא איי
גוטין איינגעל · האט אים גיבעטין זיצין · האט אים מכבד גיווע
מיט דעם בעסטין ויין · מיט צוקער גיבעק · אין צימער וואר נאך
אלץ האלב דונקיל דאש איינער דעם אנדערין האט גאנץ קנא
גיזעהען · מען האט זיך אזו פאר פלוידערט איינע פערטיל שטונד
אונ דיא נארמאדע פאר שלינגט יעדעס ווארט פון אים · אונ דע
נאך וויא עס איז גיווארין שוין רעכט נאכט · האט צוא איר דע
גאסט גיזאגט · ליבע מאמזעל · איך וויל שוין באלד אוועק גי
דען איך האב אויף מיין שטאנציע נאך פיל ארבעט · אונ דער צו
גאך אין דיזער נאכט פיל בעזוכע מאכין אין דיזער שטאט · נ
אזו איך האב נאך צוא ריידין מיט אייך אפאר ווערטער וואש קי
אנדערער דארף עס ניט הערין · דען אזו האט מיר באפולין איי
חתן · דאן האבין דיא עלטערין אפ גיטראטין · דיא קאמ
מיידכען האט אן גיצונדין פייער · אונ האט זיך אפ גישטעלט א
דעם קליינעם פאדער צימער · אונ ער דער גאסט האט דער בל
גיבעטין אום ערלויבנים אויש צוא טאן זיין רייזע מאנטיל · דען ש
וואר אים וויא ער האט גיזאגט זייער דוסנע · נון פאר שטייט זי
דאש זיא האט עס אים ערלויבט · אונ דאן האט זיא אים דע
זעהען אין זיין רעכטין גישטאלט · ער וואר זייער הויך אונ דין
דאר וויא אשפאן · דאש געזיכט וואר אויש גיצויגין · אונ אש גרויא
זיינע אויגין האבין גיפינקילט וויא צווייא גישליפענע גלעזער א
אונ זיינען גישטאנען שטארצאם (שטאר) · דאש הייסט זייא האב
זיך ניט גירירט ניט אהין אונ ניט אהער · דיא נאזע וואר גיבויג
וויא דער שנאבעל פון איין אדלער · אונ דאך האט ער אויש גיזעה
ליבליך אונ פריינדליך דאש עס וואר איינע פריידע מיט אים צו
ריידין · גיקליידעט וואר ער העכסט סארמאנט (פאר פוצט) דא
דורך אויש פון שווארצין טוך הויז דער קראגין פון העמד אונ די
סאמעטעקע וואר וויים · דיא הענט וארין לאנג אינ שמאל או

דיא

דיא פינגער דין וויא שטרויא · דאך אויף יעדערין וואר אן גיטאן
ארינג פון גרויסין ווערט · אונ אזו איז גיזעסין אין יעדין קנאפ איין
טייערער בורלאנט · אונ פון זיין מויל האבין גיקוואלין אלץ זיסע
ווערטער וויא האניג אונ באלזאם · דאש דאס מיידכען האט יעדעס
ווארט אויף גישלונגען · דיא ערסטע-צעהען מינוטין אלם זיא האט
דער זעהען זיין גישטאלט וואר איר הערץ גיווינט פון שרעק אונ
האפענונג · אונ דער נאך איז איר גיווארין אזו היימליך לעבין
דיזעם אום באקאנטין הערין · דאש זיא האט זיך גיוואונצין אויף
אימער לעבין אים צוא זיין · קורץ דער פון ער האט איר נאפ
גיגעבין דאן דעם בריף · אונ האט איר גיבעטין דאש זיא זאל אים
פאר אים אין דיא אויגין עפענען אונ איבער לייענען · אונ זיא האט
עס אזו גימאן · זיא האט דער קאנט דעם חתנס האנט שריפט ·
האט עס גיקוקט · אונ האט דעם בריף גילייענט מיט טרערין נור ·
דען עס וואר קיינע פריידין אין אים וויא מען זאגט · דען מען האט
דעם בריף דער נאך דער וויסט · וואר דארט אזו גישריבין מיט
קורצע ווערטער · [ליבע נארמאדע איך האב צוא ליב דיר איין
מארד בעגאנגען · אונ פון דיזער מינוט אן וואש איך האב דיזע
זינדע גיטאן איז מיר גיווארין מיין לעבין צוא לאסט · דיא וועלט
איז מיר גיווארין צוא איינג · אזו בלייב איך איין ביסענדער (איין
בעל תשובה) כל זמן איך ווער לעבין · איך ווער אין וועלט אום
אירין וואו איך וועל נאכטין וועל איך ניט טאגין · אונ וואו איך
וועל טאגין ווער איך ניט נאכטין ביז איך וועל מיין גליהענדעס
הערץ אפ קילין אין גראב (קבר) · אונ דאהער דוא מיינע ליבכען ·
האף שוין ניט דיינען לעאן אין דיזעם לעבין ווידער צוא זעהען ·
פאלגע מיינעם לעצטין ראט אונ הייראטהע דיזען הערין אלבערט
פון גרעבעריען · איך קען אים זייער גוט ער איז איין מיליאנער ·
דער צוא זייער גוט אונ גיבילדעט · ער זוכט נור אזו א מיידכען וויא
דוא ביזט וואש זאל זיין זייער שיין · געבילדעט פון גוטע עלטערין ·
אונ וואש זאל זיין לעבענם לוסטיג אונ פאר שטיין צוא ליב אזו

אמאן

אמאן וויא ער איז נור צוא ליב זיינע גרויסע טאלענטע (השׂכּמה) דען ער זעהט ווירקליך ניט אזו שיין אוים: הייראטהע אים אונ דאש וועט זיין מיין איינציגער טראסט דארט אין קבר • דאש איך האב דיר איין ווירדיגין מאן צוא גישיקט • דען עס טוט מיר גאנץ גינוג לייד אום דיך: וויין שוין ניט אום מיך אונ הערציגע מיך איין אין דיזעם הערין וואש ער איז מיין יוגינד פריינד אונ ליב אים וויא מיך זעלבסט :

פעמים שתים) צוויא מאל איז דיזעס מיידכען אין אונ מאכט גיבליבין אונ צווייא מאל האט איר דיזער אום באקאנטער אפ גיראטעוועט • האט איר גיטרייסט • אונ האט איר שוין באשאנקען מיט איינינע רינגען • אונ האט איר דער צו דער ציילט נאך אייניגע גיהיימע זאכין וואש דער חתן האט אים דער ציילט פון וואש עס איז גישעהען אפט צווישין אים אונ איר דאש זיא האט שוין דער פון גיקענט גינוג שליסין דאש דיזער גאסט איז איר חתנס בעסטער פריינד אונ האט באקומען צוא אים באלד אגרויסין צוא טרויען • אונ באלד איז עס איבער גינאנגען אין איינער ליבשאפט • אונ האט אים אין אשטונדע ארום פאר גישטעלט פאר איהרע עלטערין • אלם פריינד פון דעם לעאן איר גיוועזענעם חתן אונ אלם גיריבטער פון איר • עס האט עס אפילו אויש גיוויזין דיא עלטערין עפעס פאר גאנץ פרעמד • אונ דער צוא גאנץ אום היימליך • דען עס איז זייא זיין גישטאלט ניט גיפעלין • דען ער האט בייא זייא אויש גיזעהען מיט זיינעם אש גרויען גיזיכטע וויא איין טויטער וואש איז שוין גילעגין כמה וואכין אין דער ערד • דאך אבער זיין עלעגאנט (פראכט) אונ זיין שיטין מיט דוקאטין • אונ זיינע פריינדליכע מינע דער נאך דער בריף וואש וואר איינע גוטע רעקאמאנדאציע פאר אים • נאך מעהר אבער דיא האפענונג צוא באקומען אמאן פאר דער טאכטער וואש וואר שוין איין מאל אכּלה • אונ אזו אדייכין • האט עס זיי אלץ פר בלענדעט • אונ האבין איין גיווילינט דער צוא • דאך פריהער האט ער זייא גיוויזין זיין אדעל

דיפלאם

דיפלאם (מעטערקעס) דאש ער איז אלבערט פון גרעבערען אויש איינער גרעפעשע פאמיליע • אונ האבין אים איבער גינעבין דיא האנד פון זייער טאכטער • נון וואר דיא נאכט צוא גיבראכט גיווארין מיט זויז אונ מיט ברויז • פאר טאג האט מען זיך גינעבין דיא הענד • דאש קיינער זאל ניט וויסין פון דיזעם קנין ביז נאך דרייא טעג דאש הייסט ביז דיא חתונה וואש דאן וועט זיין • אונ דאש אויך אין שטילין • פאר זיין אוועק גיין אויף דער שטאנציע האט ער בעשאנקען זייער רייך דיא קאמער מיידכען • אונ האט אין דער בירזע האבין זיינע לייטע גילעבט גאר פירסטליך מיט טייערע מאלצייטין • דער עולם איז דארט גישטאנען ארום דיא פענסטער אום צוא זעהען דארט דעם לאנגין דארין הערין • אונ זיינע אלע לייט וואש זיינען גיקליידעט זייער רייך מיט גאלדענע קנעפ • אין היט מיט שטרויז פעדערין :

סוף דבר) דאש ענדע דער פון וואר דאש גאנצע דרייא טעג האט אין דער שטאט גיקאכט אלץ מיט דעם לאנגין דארין הערין • אונ אין דער בירזע פון דעם גאלדענעם אדלער ווארין אימער דיא טישין גידעקט מיט דיא בעסטע שפייזין אונ מוזיקע האבין גישפילט אונ געלט דורך דיא פענסטער גיווארפין פאר דיא ארעמע לייט • עס וואר דארט איין דוקאט גירעכינט וויא אגראשין • עס וואר גאר ניט צוא ריידין מיט דעם ווירט פון דארט מיט דיא בעדינטע • יעדער באזונדער האט גישוויצט • דען עס וואר דארט קליין פאריז • אונ דעם לאנגין הערין פלעגט מען ניט צוא זעהען אויף דער ווייסער וועלט נור אוועגד צייט גייענדיק צוא דעם קויפמאן העלגראד • אונ איין באדינטער פלעגט אים נאך צוא טראגין פאר גיווים שיינע אונ טייערע פרעזענטער :

ויהי ביום השלישי בבוקר) אונ עס וואר אויף דעם דריטין טאג אין דער פריא בייא דעם ערסטין באגינען • אדער קליין באגינען אלם דער ווירט איז אויף גישטאנען צוא צו גרייטין איין טייערין פרישטיק פאר זיינע אורחים • איז ער שיר משוגע גיווארין

זעהענדיק

זעהענדיק דאש עס איז קיין פוס פון זיינע געסטע דא · אונ ניט
נאך אמאל אצייכין דאש עס זיינען גאר דא אמאל גיוועזן אזעלכע
לייטע · ער האט מער ניט דער וויסט דארט אין דעם קאסטער פון
דעם לאנגין הערין איין רייסטער וואש מען האט אן גינומען אונ
דיא גיצאלט דער צוא אין גאלד · אין אשטונד ארום האט זיך אן
גיהייבין צוא הערין אגרויסער קלאג אין שטאט · דאש אלע דרייא
פארלאזענע כלות האט מען דער וויסט אין זייערע בעטין מיט אום
גידרייטע גיזיכטער צוא זייערע נאקינס: אונ דיא עלטערין פון
יעדער כלה זיינען גיקומען צוא לייפין צוא דעם ווירט פון דער בירזע
נאך צוא פרעגין בייא אים וואש איז דער מער מיט דיזעם לאנגין
הערין · דען דיא זעלבע ראלע וואש ער האט גישפילט אין דיא
ערסטע נאכט דארט בייא דעם קויפמאן העלנארד מיט זיינער
טאכטער נארמאדע · האט ער גישפילט אין דיא אנדערע צווייא
נעכט בייא דיא אנדערע כלות · אונ אין דיא דריטע נאכט וואר ער
בייא זייא אלעמען דרייען שוין אונ האט זייא אום גידרייט דיא קעפ
אונ איז פאר שוואונדין · דער ווירט האט זייא גיענטפערט דאש ער
פאר שטייט אויך ניט וואש דא איז מיט אים גיוועזן · דען עס איז קיין
זוואניע פון אים דא גיבליבן · אונ עס איז וואנדער איבר וואונדער ·
אונ נאך וואר עס ניט צוא ענדע דער מיט · הערט נור :

וישימו אותן בארונות) נון האט מען דיא דרייא כלות אריין
גילייגט אין ארונות אונ מען האט גיוואלט זיי טראגין מקבר זיין דאך
טראגענדיק האט מען דער שפירט דאש דיא דרייא ארונות זיינען
זייער לייכט · דא האט מען זייא אויף גיעפינט האט מען זייא גיפונען
ליידיג נור מען האט דארט דער וויסט דרייא שנופטיכער פרעס
ווייסע וואש וואר גיצייכינט אויף זייא דיזע ווערטער מיט בלוט
„צום אייביגין אן דיינקען צוא אייך דרייען פון מיר טויטין נאסט ·
אין הונדערט יאר ארום צום ווידער זעהען„ אונ אלס מען האט דיא
ארונות ארונטער גילאזין · האט מען גיזעהען וויא איינער אהויכער
וואש האט גיהאט דרייא וואונדין בייא דעם הערצין שטייט איבער

דיא קברים · אונ לאזט איינגע טראפענס בלוט אהין אריין טריפין ·
אונ אלס מען האט אים גיוואלט פרעגין ווער ער איז איז ער שוין
ניט גיוועזן · דיא זעלבינע גישיכטע האט גיטראפין אין הונדערט
יאר ארום מיט מעהר פריסקייט אין דיא זעלבינע וואך · מיט קליינע
אום ענדערונג · אויך וואר דאן אין דעם טאג פון זיין קומען
שטורעם אונ רעגין · אונ אזו וואר עס צוא דריטין אונ פערטין
הונדערטין יאר · יעדעם מאל קומט ער אלץ שווארץ גיקליידעט ·
פארט אריין אין דער זעלבינע בירזע וואש איז מיט דעם גאלדענעם
...לער (אזו אזנאק) אונ דאש ענדע איז אלע מאל דאש נאך זיין
...עק פארין בלייבין דרייא מיידכען אין וועלכע ער ליבט זיך מיט
...דרייטע גיזיכטער צוא זייערע נאקענס · עס איז פאר שריבין
...טיר דיא נעמען פון אלע מיידכען עס ווארין שוין אונטער
...עם אויך עטליכע אידעשע · אונ וויא מיט יעדערע איז צוא
...נאנגען · איך וועל עס ענדין ווען מיר וועלין לעבין אין איין אנדער
...ה · נוא זאל שוין דער אויבערסטער איין היטין אונזער שטאט
...נטיגין יאר · איבער הויפט מוז מען זיך אליין היטין דאש קיין
...ל זאל ניט בלייבין אפאר קנאסטע פון פאריגין יאר אונ פשיטא
...ין ניט צוא פאר קנאסין אין הייכטיגין יאר · פאר צייטין פלעגט
...ן עס דא אפילו אוים צוא רופין אין שול · אונ אזו להבדיל אין
...ומטער · נור היינט ברוך השם גלויבט מען שוין ניט אין וואש
...איז אחוב צוא גלויבין :

...הספור הזה) דיזער ספור האט גימאכט אשרעקליכין איינדרוק
...זייער פיל צו הערער בפרט אויף דיא פרויען · זייא זיינען
...ר גילאפין צום שפיגיל אונ האבין זיך איין גיקוקט צוא איז
...רע גיזיכטער ניט אום גידרייט צום נאקין · האבין זיך איינע
...אנדערע פאר ריכט · דען פון גרויס שרעק האט זייא גידוכט
...ש זייא זיינען יונג אונ שיין אונ איין טויטער גאסט האט זייא
...איין עטוואס דיא קעפ פאר קרימט · דען איינגע פון זייא
...ן ווירקליך גיהאט קרומע קעפ פון לאנג אן · דאך דאש רוב

מאנעם

מאנעם לייט וביותר אונזער אראן האט עס גיהאלטין עפעס פאר
איינע וואונדערליכע נאוועדנע · אונ האבין דאריבער גישפראכ
פילעם אונ ברייטעם · יעדער האט דער ציילט דער ביא איינ
אנדערע גישיכטע · דאש יעדער באזונדער וואר דער פון פיל או
דול אונ אזו איין גישטראסעט פון דיא גייסטער געשיכטען דא
זייא האבין פחד גיהאט אנאז ארוים צוא שטעקין דרויסין · ע
וויא מען האט גיגרייט צום טיש · אונ מען האט גימאכט א
שנאפס נאך דעם אנדערין איז גיווארין דיא גיזעלשאפט לוסט
אונ מונטער דאס מען וואלט דעם טוטין גאסט זעלבסט צום ט
געלאדין אונ נאך האט יעדערער דעם קהלשין סופר זייער גידא
פאר דיזע גישיכטע דען ער האט עס זייער שיין ערציילט :

9.

„דער טויטע גאסט אליין"

ששה שבועות) גאנצע זעקס וואכין זיינען נאך דיזעם אב
איבער גילאפין · אונ אין אראנם הויז וואר קיין נייעס גישעהן א
אין שטאדט וואר שטיל · עס וואר ניט צוא הערין גיוועז פון
תנאים · פון קיין חתונה · הן ביא אידין אונ הן ביא קריסט
דער ווילע האט זיך אן גירוקט דער אנדערער האלבער ח
שבט · דיא צייט וואש דער טויטער גאסט פלעגט אין אים
הונדערט יאר צוא קומען · דיא בירזע פון דעם גאלדענעם א
וואר נאך אויף איר ארט אונ שטעלע וויא פאר פינף הונד
יאר צוריק · אונ דער ווירט וואש האט דארט איצונד גיוואונט
זיך באריםט דאש ער איז איין אור אור אייניקיל פון יש
ווירט וואש האט דארט גיוואונט בשעת עס האט זיך דארט גיט
דיא גישיכטע נאך דעם ערסטין מאל מיט דעם טויטין גאסט ·
פאר עטליכע טעג צוריק האט ער איין גילאדין צוא זיך אלע
באקאנטע · האט גימאכט אקליינעם מארצייט · אונ האט
דער נאך אויף גימישט דיא אלטע ארכיוועז פון דיזער בירזע

עס שטייט אין זייא פאר שריבין דער נאמען פון יעדען אורח וואס
איז איין גישטאנען אין איר זינד זיא איז גיבויט · האט ער זייא
אויף גימישט אונ האט זייא גיוויזין וויא עס איז דארט איין גיצייכנט
דער נאמען פון דעם טויטין גאסט מיט רויטע פארב אין יעדין
הונדערטין יאר · אונ דאש האט גימאכט אשרעקליכין איין דרוק
אויף אלע איין וואונער פון שטאט · דאש מען האט קיינע פרייא
מינע גימאכט :

REPEAT PERFORMANCE

ויהי) אונ עס וואר אין דעם זעקס אונ צוואנציגטין שבט
האט זיך דער הימיל פלעצליך פאר חמארעט · דען עס וואר
פארהער כמה וכמה טעג זייער שיין · אונ עס איז גווארין אשרעקליכער
רעגין · מיט דונערין אונ בליצין · אונ דער צוא נאך אהאגעל אויך ·
אונ וויא דיא וואסער זיינען גילאפין איבער דיא גאסין האט מען
דער זעהען דאש עס פליהט איין אייזערנער קאסטין איין גישפאנט
מיט פיר פערד · ארום אים זיינען פערצין אדער פופצעהן רייטער ·
אונ דער יונגער לאנגער הער איין גיוויקילט אין אשווארצין לאנגין
מאנטיל רייט צווישין זייא · אונ זיינען אריין גיפארין אין דער בירזע
פון גאלדענעם אדלער · קוים האבין עס איינינגע דער זעהען · אונ
דיא שטאט וואר שוין אויף דאש דער טויטער גאסט איז שוין דא ·
אונ דאן האט זיך יעדע מוטער גיוואונסין דאש איר טאכטער וואלט
בעסער אמניסקע גיוועז אלם צוא האבין איין פאר דרייטעם גיזיכט ·
מען האט צוא גיהאקט דיא לאדין אין יעדין הויז · אונ מען איז
גיזעסין אין פחדים אין מיטין טאג · אונ וואו עס וואר נור עפעס
איינע אלטע פרויא אדער איין אלטער תהלים זאגער · האט מען
דער ציילט אפאר טויזינט אזעלכע מעשות שוין · אונ האט באדויערט
יענע צייטין וואש עס וארין אזעלכע בעלי שמות וואש האבין פון
אזעלכע רוחות (גייסטער) אש גימאכט · נון וואר גיקלערט אין
יעדער שטוב וועלכע מיידיל קען דא זיין דיא ערסטע כפרה · דען
מען האט זיך אגאנץ יאר גיהיט אום אונ אום פון שידוכים אונ פון
ליבשאפטין · נון איז ביא יעדערין גיבליבין דאש דיא מארגנאט

דעם אהרן זומערזעטס טאכטער וועט זיך גיווים דא ניט אויז
דרייען · דען וויא איז עס מעגליך האבין זייא גיזאגט · דאש מע
זאל זיין אין איינעם מיט אזו אשיינעם יונגין מאן וויא יאזע
נארבונג איז אונ מען זאל זיך ניט פאר ליבין אין אים · נוא וועז
דער טויטער נאסט פאר גיווים איר איין לאדין צום ערסטין טאנ

וכאשר הרצו כן היה) אונ וויא מען האט אפ גיקלערט א
האט זיך טאקע אויש גילאזין · דען קוים האבין זיך דיא אורחי
דארט אין דער בירזע זיך ארום גיטריקינט אונ אום גיביטין זייע
קליידער; האט מען אריין גירופין דעם ווירט צוא דעם יונ
הערין · ער איז אריין צוא אים אטוויטער דען ער האט גיהער
שוין פון דעם לארעם וואש איז אין שטאט וועגין דיזען נאסט
אונ איין נוים שוויים האט אים באגאסין אלס ער האט דער זעה
דאש דיזער הער איז נאך דער צוא זייער לאנג אונ דאר · גיקליידע
אין שווארצין · דאש גיזיכט איז אש גרא · דיא פינגער זיינ
לאנג אונ דין מיט בורלאנטענע רינגען · דער צוא נאך א
אייזערנער קאסטין מיט גיוואפענטע לייט · פונקט עס פעלט אה
ניט וויא דער קהלשער שרייבער האט דער ציילט אין דיא נא
פון חנוכה דען ער וואר דארט אויך גילאדין · ער איז ארא
אקרוב · אונ דאך האט ער מוט בקומען צוא פרעגין בייא א
אפאם „דאס ברויך איך ניט" האט ער אים גענטפערט מיט שטא
„דען איך ווערדע מארגען זעלבסט זיין בייא דעם בורגמיסטער
דער ווייל קענען זייא מיין נאמען מעלדין" „זימאן האן א
ווין" ער וועט נאך פיליכט צו מיר קומען דער ווייל ווער א
וויסין וואז וואונט דא איין געוויסער רייכער קויפמאן אז
זומערזעט · אונ צוא איז ער צוא הויז · אונ וואס מאכט זיי
טאכטער · הערט זיך ניט פיליכט איז זיא שוין אכלה ·

ויהי כשמעו את הדברים האלה) אונ עס וואר וויא ער הא
דער הערט אזעלכע דבורים איז ער גיבליבין אויסער זיך פון גר
שרעק דאש ער האט ניט גיקאנט דעם אטעם אפ ציהען · א
האט

ט אים ערסט אין עטליכע מינוט ארום גיענטפערט „ליבער הער
קען זייא גאר ניט דער פון דאש זיין טאכטער מיינט גאר צוא
ין אכלה דיזעם יאר · אונ ווייטער וויא נור דער שטורעם וועט
ער גיין ווערין מיר אייך אליין אהין אוועק פירין · נור וויא מיר
זיך איז גלייכער צוא קומען אהין ערסט מארגין · דען היינט
ן דא בייא אים קויף לייטע · אונ ער איז זייער פאר נומען ·
ווייטער דוכט מיר מיין הער דאש זייא ווערין בייא מיר קיינע
קוואטיר האבין · איך העטע זייא זעלבסט גיראטהען אריין
קלייבין דארט אין דער בירזע פון ווייסין קראניך „איי וואָרום,
ער זיך אפ גירופין · אונזערע לייט לאזירין דא אימער אונ
פעלט אונז · דער ווייל האט זיך דער ווירט וויא מעגליך
ימאכט · אונ איז גילאפין אין רעכטין שלאקס רעגין אן צוא
דעם אהרן אונ זיינע טאכטער וויא ווייט עס האלט שוין דא
אים „נוא וואש וועט איר איצונד זאגין, האט זיך דער ווירט
רופין צוא דעם אהרן אריין, קומענדיק צוא אים אין שטיב „איר
נאך אלץ פון טויטין נאסט, איך שווער אייך וויא איך אונ
לעבט דאש ער איז שוין דא בייא מיר אין מיינער בירזע ·
שרעקליכעם גישטאלט זעהעט אויש נאטירליך וויא ר' הערש
סופר הקהל האט דער ציילט ניט זעהען זאל מען עס · עס
אים טאקע דער נאמען „טויטער נאסט" · היינט פאר שטייא
ניט וואש ער פירט דא אין איינעם אייזערנעם קאסטין מיט
יל רייטער · נינוג איך וויל שוין אזו ווייט ניט ריידין · נור
איז ערגער פאר אלץ · ער האט בייא מיר גיפרעגט וואז
וואונט אונ צוא אייער טאכטער איז אכלה שוין · ער האט
גיוואלט גיין צוא אייך האב איך אים מיט מיהע קוים אפ
לטין · איך האב אים נאראיעט אפילו איין אנדער קוואטיר ·
חלעבין ווארצו דארף איך דאש אזעלכע געסט זאלין נור בייא
איין שטיין · האט ער ניט גיוואלט, מיינע לייט שטייען דא
ר איין, האט ער מיר גיענטפערט · איך. ווייס ניט וויא מיר
וועלין

וועלין דא דיזע נאכט איבער לעבין : מיין ווייב איז שוין
מענטש נאר ניט דער פון :

וכדברו) אונ אזו ריידענדיק האט ער זיך אלץ געווייסט
שוויים פון געזיכט · אונ עס האט אים גיקלאפט אצאן אן אצ
דער ווייליע איז גיוואָרין אָוועגד · אונ אויף דרויסין איז גי
שטילער · דא האט זיך דער ווירט אריבער גיהאפט צוא
בורגמיסטער · אונ האט אים דער ציילט דיא גאנצע זאך
צוא אזאג גיטאן דאש דער טויטער גאסט האט גיזאגט דאש
ווערט אום גיזאמט ביי אים זיין · דיזע ליבע נאכריכט האט
שיר צוא דער ערד גישטרעקט ! דען ער האט אויך אי
טאכטער אביידכען וואש ליבט זיך אין איונגין אפיציר ·
אונזער אראן וואר אויך פון דיזער ידיעה האלב צוא מישט
האט ניט גיוואוסט וואו ער זאל זיך מיט זיין טאכטער אהין
דאש איינציגע וואש ער האט גיקאנט מאן וואר דאש ער האט
טאכטער פאר זאגט דאש זיא זאל זיך ניט אריין לאזין מיט אי
קיין גישפרעך · „דען וויא עס ווייזט אויס, האט ער איר גי
איז עפעס מיט דיזער זאך פארט ניט גלאט :

בין כה וכה) דער ווילע וויא מען איז דא אין שטוב
צוא רודערט האלב צוא שראקין אונ גאנץ באזארגט · א
באדוויערט דאש גראדע איז דער יאזעף ניט היא · לייפט אר
דינסט מאד בלייך וויא אטוך · זיא וואלט וועלין עפעס זא
קען ניט ריידין פון שרעק · קוים קוים האט זיא אויש גירעט
דער טויטער גאסט איז גיקומען אונ פרעגט צוא קען מען
קומען צוא איך איצונד ! ביי דיזער שאלה האט זיך אונזער
קלוגער מאן אראפ גילאזין פון דיא פים אונ האט זיך קוים
האלטין אן דעם פארענץ פון איינער זאפע · איינע היפשער
האט גידויערט ביז ער האט דיא שפראכע גיפונען · דען ער
דעם לשון פאר לארין · אונ האט איר גיענטפערט „דוא
דאך

איך בין קראנק, נון איז דיא מיידיל ארויש צוא אים אונ האט
גיזאגט · דעם הערין מיינעם איז עפעס איצונד ניט גוט גיווארין
איז קוים אנידער גיפאלין אויף דער זאפע, אזוי האט ער זיך
גירופין בין איך אדאקטער אויך אונ איז אריין אין דער לעצטע
צוא דעם אראן מיט צוויא גרויסע טריט · דיזער שופ · מיט
טימע דיא פוסטע וויא פון אליידיגע טון · האט דארט אין
אלעמען שיר דאש לעבין אום גיבראכט · עס האט זיך יעדער
דער פאר שטעקט אין איין באזונדער מויזלאך · אונ האבין
גילאזין דעם הערין אראן אליין מיט דעם טויטין גאסט ·
אבער וואר דער ווירט פון דיזעם הויז אטויטער אונ דער
אלעבעדיגער · ער האט אים דער ווייסט ליגענדיק אויף דער
בלאס וויא אטוך אונ גאר וויא אן זיך אונ האט אים אן
פאר דעם פולס (דופק) · עס וואר דעם גאסטם האנט אזוי
וויא אמארמאר · דאש דער אראן וואר שוין ביי זיך גיווים
דיזער לאנגער הער איז אטויטער אדער איין גייסט · אונ ווער
אריין ציהען באלד אין דער אונטער וועלט · ער האט גיוואלט
ער האט אבער ניט גיקענט · דא איז ער גיווארין אזו צו שראקן
ער האט באקומען אפין לייב גישווינט, האט זיך אפ גירופן דער
גאסט וועער איז דארט גישווינט מען זאל אים איין אדער עפענן ·
האט אבר זיך ניט אפ גירופן לבד דיא טאכטר : דען זיא איז דאך ·
זיא האט זיך ארוים גיהאפט פון דעם ארט וואו זיא וואר
פאר שטעקט · אונ איז צוא גילאפין צוא דעם פאטער · דער
גאסט האט זיך פאר איר אנייג גיטאן · אונ האט איר
גירירט · אונ האט איר גיהייסין דאס מען זאל אים
איין אדער · דען זאנקט איז נאך אים · אונ האט אפ
אויף איילע אין פאדער שטוב · דאמיט מען זאל צייט
אים צוא רייניגין דארט · דיא טאכטער אבער האט דעם
באלד אפ גיצוכעט · אונ אום גיביטין אים דיא ווייסצייג ·
אים דער לאנגט צוטרין וואסער · דען זיא האט שוין
גיוואכט

גי וואוקסט זיין שוואכע נאטור און איז באלד צו זיך גיקומען
וואו איז ער דער טויטער גאסט, האט ער גיפרעגט און וויא וואַ
דוא זיך אריין צו גיין אהער · אוי איך דער האלט ניט · ער
מיך אן גינומען מיט זיין האנד אביסיל · זיא וואר קאלט וויא
אייז · וויא איין מארמאר · איך האב גימיינט דאש ער ציהעט
שוין אונטער דער ערד „שרעק דיך ניט אזו ליבער פאטער"
זיא אים גיענטפערט · וויא מען זאגט האט ער נאך קיינע
דיא עלטערין לייד גיטאן נור דיא טעכטער אליין „אוי מיין
מיינע אייגציגע טאכטער" האט זיך דער ארן אפ גירופין „און
ביזט מיר טייערער אלס איך אליין„ וואלסט דוא אבער
האט זיא אים גיענטפערט וויא פריינדליך און העפליך ער האט
מיר גישפראכין · וויא זיס עס קלינגט אים ארוים יעדעס
פון זיין מונד · און גליצט זיך זייער זאנפט (ווייך) אין
אריין · ניין ליבער פאטער · אזו אליבליכע שפראכע ווער
גירעט דארט אין דער אונטער וועלט צווישין די פינסטערע
(שדים) אדער צווישין דיא פאר משפטע זינדער דארט אין
העלע (שאול) „אט איז דאש שוין אין גאנצין„ האט זיך אפ
דער פאטער · דאש זיינען טאקע דיא רעכטע סימנים פון
טויטין גאסט וויא מיר האבין אונז אן גיהערט · שלעכט מיין
ער האט דיר שוין אין זיינע הענט „דאך ליבער פאטער"
זיך צוא אים אפ גירופין · איך ווייס אויך פון טויטין גאסט
ניט אין דער ערסטער נאכט פאר דרייט ער דאש גיזיכט צום
ווער נור דוא פריער גיזונד · אבי מיר ווייסין ווער ער איז
ווערין זיך פון אים אפ צעפין · איך שווער דיך ביא דיינע
דאש איך וועל מיך ניט לאזין פאר קיין פאך איין ריידין
צוא ווערין זיינע אכלה · ער מעג זיין דער אשמדאי אליין
קינד, האט זיך אפ גירופין דער פאטער צוא איר · דוא ב
יונג דוא דופעסט נאך צוא פיל אויף דיינעם פאר שטאנד
שפריכווארט זאגט גיב נור דעם טייוועל איין פינגער ער
שוי

שוין נאך שלעפין דיא גאנצע האנד · דאש בעסט איז דאש דוא
אלסט מיט אים קיין ווארט ריידין · דער ווייליע ווער פון אים לויז
אג אים דאש איך בין קראנק · און דאש זאלין דער ביא מענטשין
ין · א וואו זיינען מיינע טרייע דינער · אין נויט פאל האבין
יא זיך אלע באהאלטין · און דא דער ווייליע האט אים ניט גילאזט
טעמען דער בויך · ער איז גיגאנגען פינף מאל אויף איין ווייליע
דער בעסער צוא זאגין גילאפין :

וכן) און אזו לאמיר לאזין דעם פאטער דארט וואו קיינער
ל זיין נאז ניט אריין שטעקין · און לאמיר דער ציילין וואש דארט
אר ווייטער מיט דעם טויטין גאסט :

ויהי) און עס וואר אלס זיא איז אריין אין שטוב האט איר
ר טויטער גאסט גיפרעגט וואש עס מאכט איר פאטער · „לויב
ט איין עטוואס בעסער„ האט זיא אים גיענטפערט · און האט
עטין אום ענשולדיגונג דאש ער קען זייא היינט ניט אויף נעמען
עריג · און האט אזו גאר ניט גיפרעגט ווער זייא זינד „יא · ואיך
דער יונגער האן דער זון פון דעם הערין מינדעל האן וויגער
באנקייע · האט ער איר גיענטפערט מיט איינער פריינדליכע
ע · יא איך האפע · איך גלויבע מיר וועלין אונז באלד נעהענטער
עען · זינד זיא שוין פילייכט ברויט (כלה) „ניין ליבער הער, האט
אים גיענטפערט „איך דיינקע עס ערסט צוא ווערין„ „און דאש
איך האפע האט ער איר גיענטפערט ניט מיט קיין אנדערין
מיט מיר„ ביא דיזע ווערטער זיינען אלע ארום שטייענדע
ליבין בלייך וויא קאלך · און באלד דארויף האט דער פאטער
אזט איר אריין רופין צוא זיך · „אדיו מאמזייל„ האט צוא איר
טויטער גאסט גיזאגט · וויא איך זעה איין איז אין דיזער נאכט
ניט דא וואש צוא מאכין דא · אזו פאר ...צט אדיו · מארגין
ום צעהען בין איך אייער גאסט ווידער · און דאן וועלין מיר
ריידין פון אונזער הויפט זאכע · מיר וועלין עס אפ מאכין
צווייא ווערטער · דען אזו איז מיין שטייגער איטער „אדיו„
און

אונ איז זיך אזו אוועק אויף דער שטאנציע צוריק · אריין גייענדיק אין דער בירזע האט ער דער זעהן איינע דינערין פון דארט · איין גאנץ היפשעס מיידכען · פאר דער האנד איז זיא אים אויך געפעלין · אונ האט איר אריין געבעטין צוא זיך אין צימער · זיא האט זיך אין תחילת אפילו זייער גישראקין · איר פורכט איז אבער באלד צוא וואסער גיווארין אלס ער האט איר אין האנט אריין גיקוועטשט איין דוקאט ,וואש ווילין זייא ליבער הער, האט זיא אים גיפרעגט · ווארפין זייא איר געלט ניט אין נאס ארוים · איך בין צוואר איינע דינערין · אבער קיינע פאדלאנקע · אונ וויל דאש מיין גיזיכט זאל פון פארינט בלייבין שטיין אבער ניט פון הינטין ,איך ווערדע דיר קיינע לייד טאן, האט זיך דער טויטער-גאסט צוא איר א גירופין · איך וויל נור מיט דיר איינע קליינע שטונדע אין דיזע נאכט פאר פלוידערין · דען דוא גיפעלסט מיר · אונ אזו פיר אי מיר אימער אויף דער רייזע אין יעדין האטעל · דען איך ב אפריינד פון שיינע פרויען צימער · אונ מיין דער בייא קיין שלעכט נון דיזע שיינע אונ שמייכעל האפטע רייד · נאך מעהר ד דוקאטין · האט איר אזו ווייט דיא פורכט בענומען דאש זיא א אריין צוא אים אין צימער · אונ האט מיט אים דארט פאר פלוידע אן שטאט איין קליינע שטונדע דרייא גרויסע שטונדין · ער הא מיט איר הויפט זעכליך גישפראכין איבער דעם אראן זומערז אונ זיינע טאכטער מארגאט · דער ווייללע וואזר מען דארט ב דעם ווירט העכסט אום רוהיג דאריבער · אונ מען האט ד ארעמס מיידכען שוין צוא גירעכינט פאר דיא צווייטע פון מארגא וואש זייערע גיזיכטער וועלין ווערין אום גיקערט צוא דעם נא דען וועלכע דינערין פון איין האטעל אדער בירזע איז ניט פ ליבט שוין אין וועמען · נון פעלט נאך איינע דריטע · אונ די וו פאר גיוויס וויא עס ווייזט אויש דעם בורגמייסטערס טאכטער דען וויא · מען זאגט איז זיא אויך פאר ליבט : אין איונגין אפיצ ערסט נאך איינסין איז דיא דינערין לויז גיווארין פון דעם טו

נאכט · אונ איז אריין צוא דער ווירטין פולער פריידע מיט איינעם דוקאטין · אונ מיט אטייערע האלדז פאציילקע · אונ איינע ברוסט שפילקע פון אטאלער צעהען · אונ האט זיך אים גאר ניט גיקענט אפ לויבין ,צייט איך לעב, האט זיא גיזאגט האב איך נאך אזו נוטין · אזו אבראווין · אזו אליבליכין מענטשין ניט גיזעהען · איך גלויבע מאדאם דאש איך בין אים אזו ווייט גיפעלין גיווארין דאש ער דיינקט גיוויס מיך פאר איינע פרויא צוא נעמען ,גוט איך האלט שוין מיט דיר ווייט דימכען (נאר), האט זיך דיא ווירטין צוא איר אפ גירופין · איך וועט מיט דיר דאש מארגין אדער איבער מארגין וועט דיר דיין גיזיכט שוין הינטין שטיין :

הבוקר אור) קוים איז גיווארין טאג · אונ אין שטאט האט שוין גיקלונגען · דאש דער טויטער גאסט ווער דיא נאכט בייא דעם אראן · זייא זיינען שיר פון שרעק דארט אום גיקומען · אונ דאש דיא טאכטער איז שוין אין אים איין גיקאכעט אונ אזו אויך דיא בערטע דיא שיינע דינערין פון דער בירזע וואש איז מיט דעם גאלדענעם אדלער · אונ בידע קוקין שוין אן אזייט · אונ ארום ניין דעם זייגער האט זיך אן גיהייבין צו הערין דאש ער וועט גיין צוא דעם בורגמייסטער · נון ווער עס האט גיהאט די עהרע מיט אים זיך צו זעהען איז ארוים אויף דעם גאס · דיא איבעריגע האבין גיקוקט נור דורך דיא שפארעס דורך דיא לעבער פון דיא שרויפין וואש זיינען אין דיא פענסטער · בייא זיינעם ארויש גיין האט זיך ווידער פאר חמארעט · אונ דער וואש האט אים נור דער זעהען האט שוין גיציטערט בייא אים דיא מארך אין דיא קנאכין :

כבואו) אלס ער איז גיקומען צוא דעם בורגמייסטער · האט ער אים דער וויסט זייער פאר נומען · דאהער האט ער זיך דער ווייעלע אונטער גיהאלטין מיט דער טאכטער זיינע איין שיינעם מיידכין פון איאר אבטצעהן · זיא האט נאך פון דיזער גישיכטע ניט גיהערט דאש דער טויטער גאסט איז דא · דען דער פאטער וואש װאר איין וועלט מאן האט דער פון ניט גיהאלטין · אונ דאהער

האט זיא אים זייער פריינדליך אויף גינומען · אונ האט מיט אים גישפראכין מעהר אלס איינע האלבע שטונדע · אונ בעפאר עס איז איבער גילאפין איינע גאנצע שטונדע האבין שוין דיא מענטשין וואש זיינען גישטאנען ארום שטוב באמערקט · דאש זיא די מיידיל האלט שוין אין האנט איינעם טייערין בראנזעלעט · איינע טייערע ציטער שפילקע · אונ בארא באנטער שפיצין „נון דא האבין מיר שוין דיא דריטע„ איז גיווארין אלארעם דרויסין · אונ איינער דעם פאטערס אגוטער פריינד · איז אריין גילאפין צו אים אין קאנצעלאריע אונ האט אים דער ציילט וויא וייט עס האלט שוין מיט זיינער טאכטער · דאש הייסט דער טויטער גאסט איז דא ביי דיר אין שטוב מעהר אלס איינע שטונדע האלט זיך אונטער מיט דיינער טאכטער · זיא איז שוין אין אים פאר ליבט אונ האט אן גינומען פון אים אויך מתנות שוין · אזו וייט האט שוין דער בורגמייסטער אויך ניט גיווארט שפילין דיא ראלע פון איין פיינעם הוואט דען דא איז דאך נוגע צוא נפשות · ער האט זיך אריין גיחאפט צוא זיך אין דיא הייזער · אונ איז גיווארין וויים וויא קאלך אלס ער האט דער זעהען דיזין לאנגין מאגערען מענטשין אין שווארצין גיקליידעט מיט בורלאנטענע קנעפ זיצט זייער פאר טרויט מיט זיין טאכטער · אונ לעבין איר ליגט דיזע אלע זאכין :

ומי אדוני) „ווער זינד זייא מיין הער„ האט דער בורגמייסטער גיפרעגט זייער פינסטער · ווען זיי האבין נאך קיין שרייבן באקומן וועגין מיך · דא מוז איך שוין זעלבסט זאגן · האט ער זיך אפ גירופן איך בין דער יונגער האן · זאהן דעם קאנטאריסטען מינדעלם האן אויס ווין האף אגענט איך פיהרע דא איצונד דיא צעהען מיליאן דוקאטין וואש דיא היזיגע רעגירונג האט גיליען ביי אונזער ווינער קאמפאניע · נון האב איך איין אקריטען ליכט דאש מען זאל מיר געבין שוין וואו איך וועל נור קומען · אונ האט אים אויף דער שטעלע דיזין פאפיר גיוויזין · דער בורגמייסטער איז גיווארין וויא צוא מישט · האט אים באלד איבער גיבעטין · אונ האט אים גיבעטין זיצין · אונ איז

אריין

אריין גילאפין אין קאנצעלאריע · האט דארט גיזוכט גיאקערט דען ער האט זיך דער מאנט דאש עס איז אים פאר אפאר טעג גיקומען אקאנווערט אונ ער האט זיך פאר געסין צוא עפענען אים ער האט אים גיפונען · אונ איבער גילעזין · אונ איז ביי זיך זייער אראפ גיפאלין · דען עס וואר, דאש איינע שטראנגע פרעפיסאנע פון דעם מיניסטער צוא אים דאש מען זאל דיזין יונגין האן אויף נעמן מיט גרויס עהרע · אונ געבין אים וואכין אונ קאראהולין · אויף זיין קוואטיר אונ באלייטין אים ביז דרייא מייל · ער האט גירוגייעט זיין סאקרעטער אונ איז ווידער אריין צוא אים · האט אים ווידער איבער גיבעטין · האט אים מכבד גוועזן מיט וואש נור מעגליך איזי אונ דאך האט ער ניט גיקאנט אפ ווערין פון זיך איין גיהייכען שרעק טאמער איז עס פארט מיט דיזעם גאסט ניט גלאט · אונ האט אים ניפרעגט פאר ביי ריידענדיק ווארום ער מאכט זיינער טאכטער אזעלכע טרייע גישענקע · דען ער זעהט דאך איר איצונד דעם ערסטין מאל „איך אייער טאכטער גישענקע„ האט ער אים אפ גיענטפערט זייער פינסטער · שאנדע זייא באליידיגין דאך מיר אונ איר · איך האב מיר אן גימראפין מיט איר חתן דעם לייטענאנט (פארוצניק) אלבערט אונמוועגנס אונ מיר קאנען אונז פון לאנג אן האט ער מיר גיבעטין דיזע גישיינקע איר אפ צוא געבין · דא איז גיווארין דער בורגמייסטער זייער רויט · דען ער האט זיך פאר שעמט · האט אים נאך אמאל איבער גיבעט׳ן אונ דער צוא זייער הערצליך גידאנקט · אונ האט אים ארויס גילאזין פון זיך מיט גרויס כבוד אונ האט אים באלייט ביז דעם אראנם הויז · עס האט דער מיט דיא גאנצע שטאט אויף גיקאכט · אונ דאך וואר מען שוין ניט אזו איין גישראקין · דען דאם האט מען גיוואוסט דאש מער אלס דרייא מיידכען דרייעט ער ניט · אום דאש גייזיכט צום נאקין · אונ דיזע דרייא ווייס מען שוין · נון זיינען שוין אלע אנדערע מיידכען ווייניגכטינס העכסט זיכער · אונ האבין זיך אזו אן גיהייבין צו ווייזין אויף די גאסין · צוואר נאך בלייכלאך אבער ניט אזו צוא שראקין ·

ושכה

10.

„ענדע גוט אלעס גוט,

ושמה) אונ דארט אין דעם אראנס הויז אבער וואר נאך דער שרעק זייער גרויס · ער אליין האט זיך נאך קוים אויף דיא פיס גיהאלטין · אלע הויז לייט ווארין די קעפ גיבונדין · נור די טאכטער אונ דיא מוטער ווארין די איינציגע וואש זיינען גיבליבין בייא דעם קוראז אונ בייא דעם מוטע · אונ דאש האט מען גראדע גיהאלטין פאר דעם שלימסטין צייכן · דען דיא נעכטיגע לעצטע רייד פון דעם טויטין גאסט וואר איין גוטער אן צוא הערינס אויף איין פאר דרייטעס גיזיכט · אונ מען וואר דארט העכסט באזארגט דאש וויא דיא טור פלעגט זיך נור עפענען האט עס דעם פאטער אצופ גיטאן אין הארצין · דען ער האט גימיינט אט קומט ער ווידער · אונ איז זיך אזו אין מחשבותין טאקע אריין גיקומען אין שטוב · אונ האט דעם אראן צום אום גליק דער וויסט אין זאל · שלעפט זיך אום הין אונ הער וויא איין שאטין „וואש מאכט איר היינט ליבער הער זומערזעט, האט אים דער טויטער גאסט גיפרעגט זייער הילכיג דאש עס האט דעם אראן טיף אין הארצין אפ גיקלונגען · ער האט גיוואלט ווידער קראנק ווערין איבער נייעס דעם דורך פאל באקומען · עס האט אבער איצונד אים עס ניט גיגליקט · אינ וואר שוין אזו גיצוואונגען צוא שטיין מיט אים אן גיזיכט געגין אן גיזיכט · אונ צוא ענטפערין מיט הייפליכקייט האצבי גינייטער הייט „וואס זאל איך מאכין, האט ער אים גיענטפערט · אט וויא איר זעהט אלץ אזו · עס וואר מיר נעכטין אזו שלעכט דאש איך האב אייך גאר ניט גיקענט אפילו פרעגין ווער איר זייט · נון וויים איך עס שוין דורך מיינע טאכטער · זיצט אויילע איך וועל מיך גיין אן ציהען אונ גיין וואו דער גרויס סולטאן גייט צוא פוס · דען ניט פאר אייך גידאכט איך בין נאך אלץ לויז לייב :

ויהי אך יצוא יצא) קוים איז דער פאטער ארויס איז אריין דיא טאכטער · האט אים פריינדליך גיריסט : אונ אזו ער איר · באלד איזט

איזט אונטער גיקומען די מוטער מען האט זיך מיט אים פון איינאנדער גירעט · אונ האט זיא דער ציילט פון זיינער קראנקהייט וואש עס האט אים אפ גיהאלטין פון צוא קומען צוא איר גיבורטס טאג · אונ האט אן גיהייבין אריין צוא ריידין מכח דעם וואש דער פאטער איהרער האט פאר לאנגט דאש ער זאל זיא הייראטהען · וואו האלט עס יעצט דאש מען איז דא עפעס שוין קאלטליך · אין דעם איז אריין דער פאטער צוריק „נוא וואש זאגסט דוא אראן, האט זיך אפ גירופין די ווייב צוא אים · דאש איז דאך דיין גאסט · ער איז דאך דער יונגער הער האן · נוא וואש בלייבט בייא דיר „א ליבער הער האן, האט זיך דער אראן אפ גירופין מיר טוט לייד · דאש איר זייט ניט גיקומען צום גיבורטס טאג · דען דער וויילע האט זיך דא אונטער גירוקט איין יונגער אבעריסט (פולקאווניק) הער יאזעף נארבונע · איין האלב איינגענער · אונ איך האב מיין טאכטער דאש הייסט וויא פאר קנאסט מיט אים · נון האבין מיר שוין ניט וואס צוא ריידין דער פון · דאך וואלט גיוועזן דאש רעכט דאש איך זאל אייך אזו איין לאדין צו מיר · דאס איר זאלט בייא מיר ווייניגשטין אויף איין מיטאג זיין · דען איך בין מיט אייער פאטער העכסט גוטע פריינד · נון קען איך עס דיזעם נארבונע ניט טאן · דען ער שטייט גראד בייא מיר איין · אונ היינט וועט ער קומען צוא פארין צוא מיטאג · עס קען ווערין דער פון איין פאר דרוס אין שטוב · דען ער וויים דאש איך בין גראדע אייער צד „אונ דאך ליבער הער אראן, האט זיך אפ גירופין דער מוטער גאסט · ערלויבט מיר ווייניגסטינס צוא שיינקען אייער טאכטער איין טייערין רינג פון פינף הונדערט דוקאטין · דען זיא גיפעלט מיר העכסט · אונ זיא וואר דאך מיין ברויט (מיין כלה) אין גידאנקען ווייניגסטינס „ניין ליבער הער האן, האט זיך דער פאטער אפ גירופין · אונ דאש קען אויך ניט זיין · דען דאש וועט נאך מער פאר דריסין דעם נארבונע אלס דיא ערסטע זאך · עס קריינקט מיר צוואר דאש איך קען ניט דאקאזען וואש איך וינץ · דאך אבער שידוכים זיינען פון גאט · אונ מיר מענטשין קענען גאנץ וינציג דער בייא

ביא טאן · אזוא פארט איך צוא ריק אין פרידען· עש פאר דריסט
מיר נור דאש איר האט איך איינע אום ויסטע הוצאה אן גימאכט
אונ דאס זאל איך אויך ניט פערדריסען האט אים דער יונגער האן
גיענטפערט איך פיר דאך די קאסע פון דר גרויסין אנלייהע (הלואה)
וואס דיא רעגירונג האט גימאכט ביא אונזער קאמפאניע· אונ
ווייטער קען איך איך אויך זאגין · דאש מיין קומען אהער צו זעהן
אייערטאכטער וואר נור אום צו טאן דעם רצון פון מיין פאטער ·
רען איך אליין בין שוין לאנג פאר ליבט אין איינער אנדערע · נך
קומט עש ערסט אויש גאנץ קיילעכדיג· דאס הייסט מיר האבין
דער ביא ביידע ניט פאר לארין· אונ אזוא בלייבט מיר גיזונד ·
אונ איז זיך אזוא אוועק צוא ריק אויף זיין שטאנציע :

והאיש אראן) אונ דער אהאן וואר דער מיט העכסט צוא
פרידין · דאס ער איז פון אזו אלעסטיגין נאסט לויז גיווארין · דע
וויא ער וואר פריהער אגרוימער אונגלויבער אין דעם טוימין גאסט ·
אזוא וואר דער נאך אלס ער האט אים דער זעהען אונ פעטרליכ
אים צו אלע סימנים וואש וואר דר ציילט וואר ער דער גרויביגער אין
אים · אונ האט דער לעבט קוים דיא מינוט דאש דער יאזעף
נארבינע זאל שוין קומען אונ זאל זיין טאכטער מיט אים חתונה
מאכין · דען עם איז שוין נאך דעם טויטין נאסט· דען אין דע
זעלביגע נאכט פאר טאג איז בין אים אונ פון זיינע גאנצע סחורה
קיין פוס גיבליבין · זייא זיינען אין שטילן ארויש פון עטאט· דע
בורג מייסטער האט זייא באליט · צוואנציג דוקאטין איז גיבליבין
ליגין דארטין אין זיין צימער וואו ער איז איין גישטאנען מיט איין
רעכענונג דער ביא וואס מען האט דארטין אן גינומען · לבד ביר
געלטין פאר דיא דינער שאפטין · זייא זיינען אלע פאר שודאגין
עפעס וויא מיט אצויבער · עש וואר דער מיט דיא שטאט איבערדע
ווירט האט זיך גישראקין עטליכע טעג אן דיא געלט אן צוא רירין
דען ער האט עם גיהאלטין נור פאר בעצויבערטע מעצין : אונ האט
באלד איין גיצייכינט דארטין אין דער ארבייטע פון דער בריוע מיט

ד עם

דעם גאלדענעם אדלער · דאש דער טויטער גאסט וואש האט זיך
דיזעם מאל גירופין הער האן האט גינעכטיגט צוויא נעכט אין דעם
יאר אונ אין דעם חודש · ער האט גיצייכינט מיט רויטע טינט :

ביום ההוא) אונ אין דעם זעלבינין טאג וואס דער טויטער נאסט
איז אוועק גיפארין איז גיקומען צו פארין דער יאזעף נארבונע · דר
ארען האט אים קוים דער לעבט צו זעהן · אונ האט אים דער ציילט
פון דעם שרעקליכין בעזוך וואס ער האט דא גיהאט פון דעם טויטין
גאסט אונ וואש ער האט דורך דעם בעשלאסין · אין אפאר טעג ארום
וואר תנאים ביא דר מארנאס מיט דעם יאזעף · אונ אין אפאר וואכין
ארום וואר חתונה · אונ אלס עש וואר שוין נאך דער חופה איז דר
טאטער גיווארין דאסזעלבער נאנצר שמחאת וואש דא איז נוועזע
מיט דעם טויטין נאסט וואר נור איינע מאבעריא פון דעם יאזעף
נארבונע · ער האט עש באשטעלט דעם קהלשין שרייבער דאס ער
זאל דער ציילין אזו דיא גישיכטע פון דעם טויטין נאסט דארטין אום
... ביא דעם אראן אין שטוב דען ער האט זיך ניט גיקענט מיט
... יונגין האן אונ האט גיוואוסט וויא ער זעהט אויס · אונ האט
... אין וועלכע צייט ער וועט דא דורך פארין מיט דעם גרויסן
... (הלואה) דורך מאקאן · אונ אלס דער יונגער האן וואר שוין
... פון מאקאן איז דער יאזעף אים ארויס גיפארין אנטקעגין
... האט אים גראטין דאש ער זאל איין שטיין דארטין אין דר ביידע
... גאלדענעם אדלער אונ ווייטער האט דער צופאל אים גיפיהרט ·
... מעהר דר שרעק פון דעם אראן דען ער וואר נאר איין איינפאכר
... טאן · אונ זיין ניט גלייבין וואר גלייך צו זיין זוא גלייבין גאר
... אן אימוד · פון דיזער מאבעריא האט אויך דיא טאכטער אונ
... גיוואוסט דאהר ווארין זייא ביידע דאן דיא אנגרשראקענע
... אין שטוב אלס דער טויטער גאסט איז גיקומען :

האב שמע) דר פאטר האט פון דיזעם שפאס גיהערט אונ האט
... · נאך שפעטער איז גיווארין אויך דר הער האנדר פון
... האט אויך גילאכט אונ האט נאך גידאנקט דער צוי דען באמת

האט

האט ער זיך שוין פאר ליבט נאך פריהער אין איינער מיידכען ·
איז גינאנגען זעהען די מארגאט נור צו ליב זיין פאטער אונ ווייטער
אונ האט גאט גידאנקט דאש פון דעם שידוך איז ניט גיווארין · ב
נאך דער חתונה האט מען אויס גיווירקט ביא דעם מיניסטער ד
יאזעף מאראנע זאל ווערין אויף אימער קאמאנדאנט אין מאקאן ·
האט זיך מיט דר צייט דער דינט דעם צין פון יענעראל :

בן) אזו מיינע טייערע לעזערין אזו וואר די פר צייטיגע וועל
רייך אין גאווענדעם אונ אין בייקעם וואס דיא בעטריגר פלעגין
מיט אוועלט פאר פירין · גאט זייא דאנק דאש אונזערע צייטין וועל
העלער אונ העלער פון יאר צו יאר · מיר ליידין שוין מער ניט
צוויבער פון בעלי שמות · פון מתים · פון טייוולען · פון בלוט זייגע
פון וואוקלאקין · פון קלאג מוטערס · כמעט שוין פון איין עין
אויך ניט · נאך מעהר מיר האבין שוין ניט מער קיינע פא
נביאים · קיינע פאלשע משיחים · קיינע סעקטין מאכער (
מאכער) · מען נעמט שוין ניט אן קיינע נייע חוקים :

אין אפינצטערע נאכט שיינט אויך פוילע האלץ · איין יא
ווערעמיר (נומרא דלילתא) · איין אירוויש דיזע אלע אבער
שווינדען ביא דער זונען שיין · אזו אויך אין דעם פינצטערין
גלויבין שיינט אלעם וואר צו זיין · איין צמוט שיינט איין געט
מאן צו זיין איין האקום פאקיסניק (שווינדלער) גילט פאר איין
מופת · ביא דעם שיין פון דער אויף קלערונג אבער זעהע
אויש וויא הוילע שטראסידלעם אונ ווייטער ניט · יעדער
פאר לירט זיך דאן וויא דער מארגען טומאן :

Jy78.1.36

אײנע

רייזע אין אפריקא

אין דיזעם טייל קומט פאר, דיא בעשרייבונג פון אלכסנדריא של מצרים ·

מאת אמ״ד.

ווילנא

בדפוס האלמנה והאחים ראם

שנת תרל״ג לפ״ק

ЕЙНЕ РЕЙЗЕ ИНЪ АФРИКА
т. е.
Путешествіе въ африку
А. М. Дика.

ВИЛЬНА.
Въ типографіи *Вдовы и братьевъ Роммъ*.
На Жмудскомъ переулкѣ въ собственныхъ домахъ подъ №№ 327 и 328.
1873.